

OPISKELIJOIDEN KAUPUNKI

Opiskelijakuntien osallisuuden kehittäminen
Jyväskylän kaupungissa

Viivi Setälä

Opinnäytetyö
Lokakuu 2014

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) SETÄLÄ, Viivi	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 27.10.2014
	Sivumäärä 82	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi OPISKELIJOIDEN KAUPUNKI Opiskelijakuntien osallisuuden kehittäminen Jyväskylän kaupungissa		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) TAPANINEN, Eero		
Toimeksiantaja(t) RÄTY, Tanja Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää jyväskyläläisten opiskelijakuntien osallisuuden väyliä kunnallisessa päätöksenteossa. Alkukartoituksen avulla selvitettiin nykytilannetta eri toimijoiden näkökulmista. Kartoituksen perusteella ideoitiin ja järjestettiin päättäjille, virkamiehille ja opiskelijakuntien edustajille keskustelutilaisuus, jonka tavoitteena oli konkreettisen toimintasuunnitelman laatiminen siitä, mitä eri tahot asian parantamiseksi tulevat tekemään.</p> <p>Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen toimintatutkimus, jossa on kehittämistutkimuksen elementtejä. Aineisto kerättiin alkukartoitusten osalta teemahaastattelemalla kahdeksaa aiheen kannalta olennaista henkilöä, jotka edustivat eri tahoja. Keskustelutilaisuudessa käytettiin demokraattiseen dialogiin perustuvaa työkonferenssi –menetelmää ja tilaisuuden aineisto kerättiin kuvin ja yhteenvedoin. Puolistrukturoidun palautekyselyn avulla selvitettiin prosessin aikana tapahtuvia asennemuutoksia keskustelutilaisuuteen osallistuneiden keskuudessa.</p> <p>Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että eri toimijoilla oli hyvin erilaiset käsitykset omasta roolistaan opiskelijoiden osallisuuden näkökulmasta. Eri toimijat kokivat, että opiskelijakuntien osallistumisella kunnalliseen päätöksentekoon on erittäin suuri merkitys ja sen vuoksi yhteistyön parantaminen koettiin tärkeäksi. Keskustelutilaisuudessa keskeisimmiksi konkreettisiksi tavoitteiksi nousivat opiskelijafoorumin vuosittainen järjestäminen, viestinnän ja tiedotuksen kehittäminen sekä yhteisen kuntapoliittisen ohjelman luominen. Palautekyselyvastaukset osoittavat, että suurimmalla osalla tilaisuuteen osallistujista käsitykset opiskelijakuntien osallisuutta kohtaan muuttuivat positiivisemmiksi tilaisuuden vuoksi. Tilaisuuteen osallistujat kokivat yhteistyön eri toimijoiden välillä parantuneen ja he ovat tulosten mukaan innokkaita osallistumaan kehittämistoimintaan ja yhteistyöhön jatkossa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Osallisuus, opiskelijakunta, osallistuminen, vaikuttaminen, kansalaisuus, demokraattiseen dialogiin perustuva työkonferenssi –menetelmä		
Muut tiedot		

Author(s) SETÄLÄ, Viivi	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 27.10.2014
	Pages 82	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title THE CITY OF STUDENTS Developing the inclusion of student unions in the City of Jyväskylä		
Degree Programme Bachelor's Degree Programme in Social Services		
Tutor(s) TAPANINEN, Eero		
Assigned by RÄTY, Tanja The Youth Services in the City of Jyväskylä		
Abstract <p>The aim of this final thesis was to examine what kind of ways of inclusion the municipal decision making had provided for the student unions in the City of Jyväskylä. An initial survey was used to determine the current situation from the different parties' viewpoints. Based on the initial survey, a local discussion forum for the decision-makers, officeholders and representatives of the student unions was planned and organized. The aim of the discussion forum was to create a concrete plan of action of what the different organizations would do to improve the situation.</p> <p>The thesis was a qualitative action study with elements of development research. In the initial survey, the data was collected by interviewing ten essential people representing different organizations. The method used in the discussion forum was the work conference method based on a democratic dialogue, and the data was collected by using pictures and summaries. A semi-structured feedback questionnaire was used to determine the changes of attitudes during the process among the participants of the discussion forum.</p> <p>The results of the thesis show that the different participants had very different perceptions of their roles in the inclusion of student unions. They felt that the participation of the student unions in local decision-making was of paramount importance, and that, therefore, improving cooperation was considered important. The main concrete objectives raised by the forum were organizing an annual student forum, developing communication and sharing of information and creating a common program of municipal policies. The feedback showed that the majority of the participants' perceptions of the inclusion of the student unions had changed positively because of the event. According to the results, the participants felt that cooperation between the different parties had improved and that they were eager to participate in development activities and cooperation in the future.</p>		
Keywords Inclusion, a student union, participation, influencing, citizenship, the work conference method based on a democratic dialogue		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

JOHDANTO	4
1 OPINNÄYTETYÖPROSESSI	6
1.1 Taustatiedot.....	6
1.2 Tutkimusongelma ja –kysymykset.....	7
1.3 Tutkimusasetelma ja -menetelmät	8
1.3.1 Alkukartoitus	10
1.3.2 Tapahtuman järjestäminen	11
1.3.3 Palautekyselyn toteuttaminen	16
2 KANSALAIUUUS DEMOKRAATTISESSA YHTEISKUNNASSA.....	17
2.1 Määrittelevät asiakirjat	19
2.1.1 Kansainväliset säädökset.....	19
2.1.2 Valtakunnalliset säädökset.....	21
2.1.3 Paikalliset linjaukset Jyväskylässä	23
2.2 Kansalaisuus.....	24
2.3 Kansalaisvaikuttamisen kehittäminen.....	25
3 OSALLISUUS.....	28
3.1 Osallisuuden määritelmiä.....	28
3.2 Osallisuus osattomuuden ja syrjäytymisen vastavoimana.....	32
4 OPISKELIJAKUNNAT JA OSALLISUUS	33
4.1 Opiskelijakunnan määritelmiä.....	33
4.2 Opiskelijakunnat kuntapolitiikassa valtakunnallisesti	34
4.2.1 Ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntatoiminta	34
4.2.2 Yliopistojen ylioppilaskuntatoiminta.....	36
4.3 Opiskelijakuntatoiminta Jyväskylässä.....	36
4.4 Opiskelijoiden kiinnostus osallistumista kohtaan	39
5 TULOKSET.....	40
5.1 Alkukartoitus.....	40
5.1.1 Taustatahojen nykyinen rooli.....	40
5.1.2 Osallisuuden parantamisen merkitykset.....	43
5.1.3 Odotukset keskustelutilaisuuteen liittyen	45

	2
5.1.4 Yhteenveto	47
5.2 Keskustelutilaisuus	49
5.2.1 Työskentelyn tuloksia	49
5.2.2 Kehittämistyön toimintasuunnitelma	49
5.3 Palautekyselyn tulokset	52
6 LUOTETTAVUUSARVIOINTI	53
6.1 Toteutustapa	53
6.2 Yleistettävyyden, luotettavuus ja pätevyys	55
6.3 Tutkijan rooli	57
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	58
8 LOPPUSANAT	61
LÄHTEET	62
LIITTEET	67
Liite 1. Sähköposti haastattelupyynnöstä	67
Liite 2. Kutsu keskustelutilaisuuteen	68
Liite 3. Ennakkokirje ilmoittautuneille	69
Liite 4. Keskustelutilaisuuden aikataulukko	70
Liite 5. Palautelomake	70
Liite 6. Hyvinvoinnin ulottuvuudet, kuvaajat ja edistämiskeinoja	71
Liite 7. Selvitysraportin tuloksia taulukoina	72
Liite 8. Ideoinnin muistiinpanoja – Visio	73
Liite 9. Ideoinnin muistiinpanoja – Vision esteet	73
Liite 10. Ideoinnin muistiinpanoja – Ratkaisut esteisiin	74
Liite 11. Keskustelutilaisuuden PowerPoint-esitys	75
Liite 12. Sähköposti tilaisuuden jälkeen	79

KUVIOT

KUVIO 1: Muutos nyt! (Leka, K. 2007, 8.).....	5
KUVIO 2: Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan näkökulmat	9
KUVIO 3: Demokraattiseen dialogiin perustuva työkonferenssi.....	14
KUVIO 4: Vallan kolmijako (mukaillen Yle Uutisgraafikka, Haapanen 2013)	17
KUVIO 5: Osallisuuden portaat.....	30
KUVIO 6: Osallisuusprosessi CESAM-järjestön mukaan	31
KUVIO 7: Osallisuus syrjäytymisen vastaparina (THL).....	32
KUVIO 8: HUMAKOn logo (humako.net).....	37
KUVIO 9: JAMKOn logo (jamko.fi)	37
KUVIO 10: JYYn logo (jyy.fi)	38
KUVIO 11: Muistilappujen käyttö toimintasuunnitelman teossa	50

TAULUKOT

TAULUKKO 1: Viestintäsuunnitelma	15
TAULUKKO 2: Jyväskylän kaupungin tavoitteet ja toimenpiteet osallisuuden parantamiseksi	23
TAULUKKO 3: Kansalaisuuden eri ulottuvuudet	24
TAULUKKO 4: Aktiivisen kansalaisuuden mukaiset vaikuttamisen tasot.....	25
TAULUKKO 5: Kansalaisvaikuttamisen kehittämisen tasot	27
TAULUKKO 6: Kuntalaisten osallisuuden syvyydet	29
TAULUKKO 7: Kansalaisen roolit päätöksenteossa	31
TAULUKKO 8: Kehittämistyön toimintasuunnitelma	51
TAULUKKO 9: Palautekyselyn monivalintakysymysten tulokset.....	52
TAULUKKO 10: Kehittämispöytäkirjan tehtäväkokonaisuudet	54

JOHDANTO

”Maailma muuttuu, koska sitä muutetaan. Oleellista on, ketkä maailmaa muuttavat.” Ylikahri, V. 2007.

Opinnäytetyön aiheena on opiskelijakuntien osallisuuden parantaminen Jyväskylän kaupungin päätöksenteossa. Kyseinen aihe valikoitui sen vuoksi, että osallisuus on aina kiinnostanut minua todella paljon ja olen pitkään toiminut yhdistystoiminnassa. Opinnäytetyö hyödyttää niin Jyväskylän nuorisopalveluja, opiskelijakuntia kuin koko Jyväskylän kaupunkia, mikä on hyvä lähtökohta opinnäytetyön hyödyttäessä mahdollisimman laajaa joukkoa.

Aihe oli tutkimisen arvoinen sen vuoksi, että opiskelijakuntien osallisuudessa nimenomaan kaupungin päätöksenteossa on kehittämisen varaa. Osallistumismahdollisuuksien parantamisella on suoraan vaikutusta opiskelijoiden kokemuksiin Jyväskylän kaupungista ja omasta hyvinvoinnista, joten opinnäytetyö on hyvin merkittävä.

Jo opinnäytetyöprosessin alussa minulle oli syntynyt mielikuva siitä, ettei opiskelijakuntien osallisuutta kuntavaikuttamisen näkökulmasta olla aiemmin tutkittu. Tämä mielikuva sai hyvin vankkaa vahvistusta prosessin edetessä, sillä opiskelijoihin ja kuntavaikuttamiseen liittyvää aineistoa oli hyvin vaikea löytää. Osallisuudesta puhuttaessa nostetaan useimmin esille lapset ja nuoret (alle 18-vuotiaat), eikä täysi-ikäisten kuntalaisten, saati opiskelijoiden, osallisuudesta ole kirjallisuutta kovinkaan paljon. Aiheen vähäinen aiempi tutkimus oli myös yksi osatekijä sille, miksi juuri tämä aihe valikoitui opinnäytetyön aiheeksi.

On syytä tarkentaa heti aluksi, että vaikka yliopisto-opiskelijoista koostuvaa edustusjärjestöä kutsutaan ylioppilaskunnaksi ja vastaavasti ammattikorkeakoulussa nimikkeenä käytetään opiskelijakuntaa (ks. luku 4.1 Opiskelijakunnan määritelmiä), päätin käyttää tässä opinnäytetyössä yleisesti termiä opiskelijakunta. Opinnäytteen kielen sujuvuuden kannalta koin yhteisen termin välttämättömäksi ja koska kummassakin korkeakoulussa opiskelevat ovat opiskelijoita, oli termi opiskelijakunta tähän käyttöön luonnollinen valinta.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen toimintatutkimus, jossa työn lopputuloksena on tapahtuman järjestäminen, jolla pyritään eri tahojen yhteisesti ideoimiin kehittämisehdotuksiin ja sitoumuksiin opiskelijakuntien osallisuuden parantamiseksi. Keskustelutilaisuuden järjestämiseksi syvennyttiin aihealueen teoriatietoon sekä menetelmätietouteen.

Osallisuuden näkökulmasta erilaisten kuulemis- ja keskustelutilaisuuksien järjestäminen on yleistä, sillä siten eri tahojen edustajat pääsevät yhteisen foorumin avulla kuulemaan toistensa mielipiteitä ja ideoimaan uutta. Idea tilaisuuden järjestämisestä opinnäytteenä nousi esille jo prosessin alkuvaiheessa, sillä en halunnut itse luoda ja ”määräillä” eri toimijoita, vaan antaa heidän itse luoda ja määritellä, mitä toiveita, ajatuksia, ideoita ja mahdollisuuksia yhteistyölle on. Opinnäytetyön toteutustavalla pyrin tietoisesti eri toimijoiden osallistamiseen ja heidän uusien osallisuuden kokemusten saamiseen.

KUVIO 1: Muutos nyt! (Leka, K. 2007, 8.)

1 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2013, jolloin aiheeksi muodostui opiskelijakuntien osallisuuden kehittäminen. Aiheen tarkentumisen jälkeen koottiin opinnäytetyösuunnitelma, jonka seurauksena päädyttiin toteuttamaan opinnäyte toimintatutkimuksena, jonka päätavoitteena olisi yhteisen keskustelutilaisuuden järjestäminen.

Opinnäytetyö jakautuu neljään vaiheeseen, alkukartoitukseen, tapahtuman järjestämiseen, palautekyselyyn ja tulosten arviointiin. Tapahtuman järjestämisestä ja siihen liittyvistä toimista on kerrottu kohdassa 1.3.2. Opinnäytetyön tuloksista, joihin alkukartoitus ja palautekyselykin sisältyvät, kerrotaan kohdassa 5.

1.1 Taustatiedot

Toimeksiantajana opinnäytetyössä on Jyväskylän nuorisopalvelut. Opinnäytteen tutkimuslupa haettiin kaupungin Kasvun ja oppimisen palvelut –kokonaisuuden vastuualuejohtajalta sekä nuorisajohtajalta maaliskuussa 2014. Verkkojulkaisulupa vielä varmistettiin vastuualuejohtajalta puhelimitse 2.10.2014.

Opiskelijakuntien osallisuuden kehittäminen mainitaan Jyväskylän kaupungin Lasten ja nuorten osallisuuden monialaisessa kaupunkiohjelmassa 2012–2015 (ks. lähteet) seuraavasti: *”Kehitetään osallisuuskasvatuksen ja opiskelijakuntien yhteistyötä”* (s. 19). Vastuutahona kyseisessä toimenpide-ehdotuksessa on nuorisopalvelut. Monialaisen kaupunkiohjelman yhteydessä on tehty selvitysraportti opiskelijoiden kiinnostuksesta paikallisvaikuttamista ja osallistumista kohtaan. Selvityksen tuloksia käsitellään kohdassa 4.4 Opiskelijoiden kiinnostus osallistumista kohtaan.

Kehittämällä tarkoitetaan konkreettista toimintaa, jolla tähdätään jonkin selkeästi määritellyn tavoitteen saavuttamiseen (Toikko & Rantanen 2009, 14). Opinnäytetyön päätavoitteena oli järjestää 25.9.2014 keskustelutilaisuus opiskelijakuntien edustajille, kaupungin virkamiehille ja päätöksentekijöille. Tapahtuman tavoitteena oli ideoi-

da, miten opiskelijakuntien osallisuutta voidaan Jyväskylän kaupungissa parantaa. Tilaisuudessa osapuolet määrittelivät yhteisiä tavoitteita ja tehtäviä, jolloin osallisuuden parantamiseen myös sitouduttiin. Pidemmällä kantimilla opinnäytetyön selkein tavoite oli nimensä mukaisesti kehittää opiskelijakuntien osallisuutta Jyväskylän kaupungin päätöksenteossa.

Opinnäytetyö koskee kaikkien Jyväskylän alueella toimivien korkeakoulujen eli Jyväskylän ylioppilaskunnan, Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijakuntien opiskelijoita. Parhaimmassa tapauksessa se vaikuttaa myös päättäjien ja virkamiesten toimintamalleihin positiivisella tavalla niin, että he arkipäivän työssään huomioivat opiskelijakuntien osallisuutta entistä paremmin.

1.2 Tutkimusongelma ja –kysymykset

Jyväskylän kaupungin lasten ja nuorten osallisuuden monialaista kaupunkiohjelmaa selatessa huomattiin selkeä tarve opiskelijakuntien osallisuuden parantamiselle, josta opinnäytteen tekeminen koettiin mielekkääksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Opiskelijoiden osallisuudessa nuorisopalvelujen näkökulmasta koettiin kehittämisen varaa, mihin opinnäytetyö omalta osaltaan pystyi vastaamaan.

Jokaiselle opinnäytetyölle onkin yhteistä tutkimusongelman olemassaolo. Perinteisissä opinnäytetöissä löydetään ongelman syyt ja esitetään mahdollisesti toimenpidesuosituksia ongelmien ratkaisemiseksi, mutta kehittämistutkimuksessa toteaminen ei riitä, sillä ongelmien poistaminen vaatii toimintaa, joka johtaa muutokseen. Kehittämistutkimus siis tuottaa käyttökelpoisia käytännön ratkaisuja, joiden toimivuus voidaan myös varmistaa. (Kananen 2012, 16.)

Kehittämis- ja toimintatutkimuksen ero on kuitenkin hiuksen hieno. Toimintatutkimuksessa tutkija on itse mukana kehittämiskohteen toiminnassa, jolloin toiminta, tutkimus ja muutos toteutuvat samanaikaisesti. Kehittämistutkimuksen kohteena ovat enemmänkin ei-sosiaaliset ilmiöt, kuten tuotteet, palvelut, prosessit ja toimin-

not. (Kananen 2012, 41.) Tämä opinnäytetyö on siis selkeästi toimintatutkimus, mutta pienen eronsa vuoksi kehittämistutkimuksen teorioiden käyttö on perusteltua ja tarkoituksenmukaista.

Opinnäytetyöllä pyrittiin etsimään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Minkälainen tilanne opiskelijakuntien osallisuudessa kaupungin päätöksenteossa on tällä hetkellä?
- Miten opiskelijakuntien osallisuutta pystytään Jyväskylän kaupungin päätöksenteossa parantamaan?
- Mitä kukin taho voi tehdä opiskelijakuntien osallisuuden parantamiseksi?
- Minkälaista osallisuutta halutaan käyttää (eri verkkoympäristöt ym.)?
- Miten eri tahot sitoutuvat osallisuuden parantamiseen?
- Muuttuivatko keskustelutilaisuuteen osallistuneiden käsitykset aiheesta positiivisempaan suuntaan tilaisuuden vuoksi?

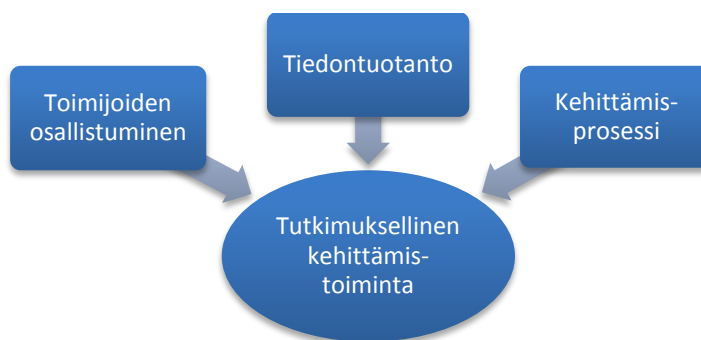
1.3 Tutkimusasetelma ja -menetelmät

Tutkimuskysymyksiin haettiin opinnäytetyössä vastauksia kolmella eri tavalla: haastattelemalla alkukartoitusvaiheessa eri tahojen edustajia, järjestämällä keskustelutilaisuus virkamiehille, päättäjille ja opiskelijakuntien edustajille sekä keräämällä tilaisuuteen osallistuneilta palautetta tilaisuuden päätteeksi.

Toiminnallisessa opinnäytteessä tutkimustieto kerätään toiminnallisen osuuden perusteltuun ideointiin ja kehittelyyn (Vilka 2010, 7). Tässä työssä kerättiin ensin aiheen lähdekirjallisuutta, jotta ilmiö tuli tutuksi ja siten tutkimukseen syventyminen mahdollistui. Alkukartoituksilla oli hyvin merkittävä rooli opinnäytteen toiminnallisen osuuden, eli keskustelutilaisuuden järjestämiseen liittyvissä päätöksissä ja ratkaisuisa. Toiminnallinen osuus puolestaan tuotetaan nimenomaan teoreettisen tiedon avulla ja tutkimustieto kerätään kohderyhmän käyttäjälähtöisenä arviointina (Vilka 2010, 8). Tähän näkökulmaan pyrittiin vastaamaan luomalla keskustelutilaisuuteen osallistuneille palautekyselylomake, jonka vastauksista selviää osallistujien ajatuksia

aiheeseen liittyen. Palautekyselyssä myös arvioitiin tilaisuuden onnistumista, mikä osaltaan on osa tutkimustuloksia.

Toikon ja Rantasen (2009, 22-23) mukaan tutkimuksellinen kehittämistoiminta voidaan nähdä tiedontuotantona, jossa kysymyksenasettelut nousevat käytännön toiminnasta ja rakenteista. Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan tavoitteena on konkreettinen muutos, mutta samalla toiminnan aikana pyritään perusteltuun tiedon tuottamiseen. Seuraavassa kaaviossa on esitelty tutkimuksellisen kehittämistoiminnan näkökulmat (Toikko & Rantanen 2009, 10), jotka tässä opinnäytetyössäkin tulevat selkeästi esille.

KUVIO 2: Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan näkökulmat

Prosessinäkökulma ilmenee opinnäytetyössä siten, että prosessilla on selkeä alku ja loppu ja kaikki sen vaiheet on suunniteltu ja jäsenneltä ennalta. Uutta luoville prosesseille on ominaista tietty ennakoimattomuus (emt.), joten prosessin aikana varauduttiin myös mahdollisiin muuttujiin esimerkiksi tilaisuuteen osallistuvien henkilöiden osalta. Toimijoiden osallistuminen ilmenee niin alkukartoitusten teossa kuin tilaisuuteen osallistumisessa ja siitä palautteen antamisessa. Eri tahojen edustajien osallistuminen prosessiin tällaisessa opinnäytetyössä on itse asiassa olennaisin osa koko opinnäytetyötä. Tiedontuotannon näkökulma näkyy opinnäytetyössä sen alusta loppuun saakka, sillä prosessin tarkoituksena on ollut tuottaa mahdollisimman laaja-alaista ja luotettavaa tietoa ilmiön nykytilasta niin paikallis- kuin valtakunnan tasolla. Sen lisäksi tietoa kerättiin tilaisuuteen osallistujien mielipiteistä tilaisuuden jälkeen. Tutkimuksellisuus edistää kehittämistoiminnan tulosten käyttökelpoisuutta ja siirrettävyyttä sekä tuo lisäarvoa kehittämistyölle (Toikko & Rantanen 2009, 11).

1.3.1 Alkukartoitus

Tapahtuman järjestämisen ja koko opinnäytetyöprosessin näkökulmasta työn ensimmäisenä vaiheena oli kartoittaa opiskelijakuntien osallisuuden nykytilannetta Jyväskylän kaupungissa. Tätä kartoitusta varten haastateltiin yhteensä kymmentä seuraavien tahojen edustajaa: Jyväskylän ylioppilaskunta JYY, Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijakunta JAMKO, Humanistisen ammattikorkeakoulu HUMAKin Jyväskylän kampus, Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän kaupunginvaltuusto sekä Jyväskylän kaupunginhallitus.

Haastateltavat on mielekästä valita joko teemaa tai tutkittavaa asiaa koskevan asiantuntemuksen tai kokemuksen perusteella, jolloin tärkeintä on haastateltavan oma-kohtainen kokemus tutkittavasta asiasta (Vilkkä 2005, 114). Tärkein kriteeri on valittu tapaukset, joita ilmiö kehittämistoiminnassa koskettaa ja toisena perusideana valinnassa on se, että heidät tulisi valita eri sidosryhmistä, joita kyseinen asia koskee (Kananen 2012, 71-72). Haastateltavien valinta ei ollut erityisesti päättäjien ja virkamiesten osalta helppo, sillä valinnoilla jo tässä vaiheessa määriteltiin osaltaan sitä, ketä keskustelutilaisuuteen tullaan kutsumaan. Haastateltavien valinta tehtiin yhteistyössä toimeksiantajan kanssa, jolloin varmistuttiin siitä, että myös toimeksiantajan näkökulmasta haastateltavat henkilöt olivat teeman näkökulmasta olennaisimpia.

Haastateltaviin henkilöihin oltiin yhteydessä maaliskuun 2014 alussa sähköpostitse (ks. liitteet), jossa tiedusteltiin mahdollisuutta tavata opinnäytetyöhön liittyen. Haastateltaville lähetettiin sähköpostitse haastattelukysymykset etukäteen, jotta he pystyivät valmistautumaan haastattelutilanteeseen jo ennalta. Haastattelut toteutettiin aikavälillä 19.3.–14.4.2014. Yhden haastateltavan aikataulukiireiden vuoksi haastattelut toteutettiin sähköpostitse, sillä kasvotusten toteutettava haastattelu olisi hänen kohdallaan ollut mahdoton toteuttaa kyseisellä aikavälillä. Yksi haastateltavista ei ottanut yhteyttä monista yhteydenottopyynnöistä huolimatta.

Haastattelutilanteiden aluksi tutkija esitteli itsensä ja kertasi, mistä opinnäytetyössä ja haastattelutilanteessa on kyse. Itse haastatteluun sisältyi kolme avointa kysymystä, joita tarvittaessa tarkennettiin:

1. Mikä on taustatahosi nykyinen **rooli** opiskelijakuntien osallisuudessa Jyväskylän kaupungissa?
2. Miten taustatahosi näkee opiskelijakuntien osallisuuden parantamisen **merkityksen** omassa toiminnassaan?
3. Minkälaisia **odotuksia** taustatahollasi/sinulla on keskustelutilaisuuteen liittyen?

Alkukartoitukseen liittyvät haastattelut nauhoitettiin, jolloin oli perusteltua pitää haastattelut melko lyhyinä. Haastattelut olivat kestoaltaan 10-25 minuuttia pitkiä. Haastattelut litteroitiin yleiskielellisellä tasolla, eli teksti muunnettiin kirjakielle poistaen murre- ja puhekielen ilmaisut (Kananen 2008, 80–81). Litteroidut haastattelut analysoitiin aineistolähtöisesti, jolloin aikaisemmille teorioilla ja tiedoilla ei ollut mitään tekemistä analysoinnin kanssa.

1.3.2 Tapahtuman järjestäminen

Kuten mainittua motiivina tapahtuman järjestämiselle oli nimenomaan keskeisten tahojen edustajien saaminen saman pöydän ääreen, jolloin he itse voivat määritellä haasteita, kehittämiskohteita, toiveita ja tavoitteita opiskelijakuntien osallisuuden parantamiseksi. Kun otetaan mukaan ne henkilöt, joita kehittämistoiminta koskee, saadaan heidät sitoutumaan muutoksen toteuttamiseen ja siten muutosvastarinta häviää (Kananen 2012, 70), mikä on erittäin tärkeää tämän kokoluokan prosessia aloittaessa.

Ideointi ja ennakkovalmistelut

Tapahtuman ideointi aloitettiin luonnollisesti heti opinnäytetyön aiheen selvittyä. Ideointia tehtiin niin toimeksiantajan kanssa yhteistyöpalavereissa nuorisopalveluilla kuin itsenäisesti tutkijan osalta hänen toimintaympäristöissään. Ideointi oli pitkä prosessi, joka alkoi keväällä ja päättyi oikeastaan vasta tapahtuman alkaessa. Keskeisintä kuitenkin kaikessa ideoinnissa oli se, että osallisuutta haluttiin korostaa mahdollisimman hyvin jo itse opinnäytetyöprosessissa, minkä vuoksi tapahtumaan liittyvistä toiveista ja odotuksista tiedusteltiin alkukartoitukseen liittyvässä haastattelussa.

Haastatteluissa nousi esille useaan otteeseen se, että eri toimijat halusivat tilaisuudesta melko pienimuotoisen ideariihen, jolloin asiaan selkeästi paneutuvat henkilöt olisivat saman pöydän äärellä ideoimassa opiskelijakuntien osallisuuden kehittämistä. Tästä seurauksena toimeksiantajan edustajan kanssa tehtiin linjaus siitä, että tilaisuus on pienimuotoinen, eikä aikaisemmin ajateltu iso ja kaikille avoin tilaisuus.

Toimeksiantajan ollessa Jyväskylän kaupunki, saatiin tapahtuman tilat nuorisopalveluiden toimipisteestä Veturitalleilta ja samoin kaupunki tarjosi tilaisuuteen kokoustarjoilut ja kokousmateriaalit (kyniä, lehtiöitä ym.).

Tapahtuman toteutus

”Ihmisen mieli työskentelee yhdistäen menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden. Jatkuvuuden ymmärtämisen kautta syntyvät parhaat elämisen ympäristöt. Ymmärrämme, mitä kautta olemme tulleet nykyiseen, minkä haluamme kestää tulevaisuuteen ja mitä uutta, kestäväää ja kaunista haluamme siirtää eteenpäin.” – Tapaninen & Kotilainen 2002, 322.

Lähtökohta koko tilaisuuden järjestämiselle oli nimenomaan nykytilanteen kartoitus ja tähän mennessä käytetyt osallisuuden mahdollisuudet ja niitä peilaten lähteä keskustelemaan tulevaisuuden osallisuusmuodoista. Tapahtuman tarkka aikataulus löytyy liitteistä.

Ideoiden syntyyn vaikuttaa olemassa olevat tiedot, vuorovaikutus ja konteksti. Sidoryhmien kiinteään yhteistyön on syvennyttävänä ja pysyttävä vakaana, siihen saakka kun ideat on tarkennettu, sillä näin itse ajatukset ja ideat pääsevät kehittymään. Eri-laiset mallit ja menetelmät hyödyttävät ideoiden kehittämistä, sillä näin kaikki toimijat sitoutuvat yhteisen päämäärään. (Erwin 2014, 29.) Oli siis erityisen tärkeää, että keskustelutilaisuudessa käytetyt menetelmät tukivat uusien ideoiden syntymistä mahdollisimman tehokkaasti.

Keskustelutilaisuudessa käytettäväksi menetelmäksi valikoitui **demokraattiseen dialogiin perustuva työkonferenssi –menetelmä**, joka on alun perin Björn Gustavsenin

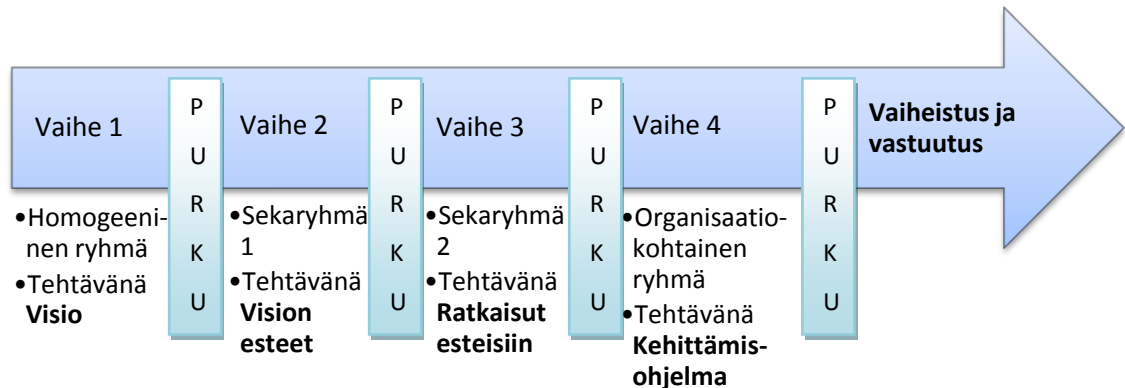
vuonna 1992 kehittämä. Menetelmässä osanottajat päättävät kehittämisen kohteen, tavoitteet ja ratkaisut, jolloin kehittämisen edellytykset ovat kollektiivisia. Työskentelyn tärkein pyrkimys on mielipiteiden, ideoiden ja ratkaisujen yhteinen jakaminen. (Toikko & Rantanen 2009, 104.) Kyseinen menetelmä koettiin näihin tarpeisiin sopivaksi sen ideologian ja uudenlaisen vaihtelevan toteutusmallin vuoksi. Vaikka menetelmä on alun perin kehitetty työyhteisöjen käyttöön, se sopi myös tähän yhteyteen, sillä ensinnäkin työtapa tukee avointa keskustelua, jossa kaikki mielipiteet huomioidaan ja toisekseen eri tahojen edustajat tulevat laajan työyhteisön tavoin tekemään töitä yhdessä asetettujen tavoitteiden eteen.

Menetelmävalinnassa olennaista oli positiivinen tulevaisuussuuntautuneisuus, sillä siinä toimintaa ideoidaan vision eikä ongelmien kautta, mikä monille osallistaville menetelmille on ominaista. Erwinin (2014, 4) mukaan keskeistä ”tuntemattoman uuden” luomisessa onkin auttaa toimijoita näkemään asioita uusin silmin tulevaisuuden näkökulmasta, jolloin ei juututa menneisyyteen tai siihen, mitä jo tiedetään.

Työkonferenssin työskentelytapoina on pienryhmä- ja yleiskeskustelut ja ohjelma muodostuu neljästä ryhmätyöstä, joiden ryhmäkoonpanot työskentelyn aikana muuttuvat. Ensimmäisessä vaiheessa homogeeninen ryhmä ideoi **visiota** tulevaisuudesta, eli minkälainen tilanne asian suhteen olisi esimerkiksi viiden vuoden kuluttua. Toisessa vaiheessa eri tahojen edustajista kootut ryhmät jäsentelevät **vision esteitä**. Kolmannessa vaiheessa ryhmäjako vaihdetaan toisiin sekaryhmiin ja tehtävänä on etsiä **ratkaisuja vision esteinä** oleviin asioihin. Viimeisessä vaiheessa ryhmät kootaan organisaatiorakenteen perusteella ja tehtävänä on luoda **kehittämishjelma**, joka vaiheistetaan ja vastuutetaan. Kaikkien ryhmätöiden ideoinnit puretaan yleiskeskustelussa jokaisen vaiheen jälkeen. (Toikko & Rantanen 2009, 104–105.)

Toikon ja Rantasen (emt.) mukaan työskentely loppuu organisaatiokohtaisten ryhmien tekemisiin kehittämishjelmiin. Koettiin kuitenkin tarve vielä viimeiselle yhteiselle keskustelulle, jossa ryhmien kehittämishjelmista muokataan kaikkien tilaisuuden osallistujien näkökulmasta sopiva **yhteinen kehittämishjelma**. Niinpä viimeiseksi työskentelyn vaiheeksi lisättiin yleiskeskustelu, jossa tilaisuuteen osallistuvat henkilöt valitsivat lopulliseen kehittämishjelmaan tulevat asiat. Samoin viimeisessä vaihees-

sa näin korostui **vaiheistuksen** ja **vastuutuksen** merkitys. Yleiskeskustelun lopussa keskusteltiin vielä kehittämisohjelman julkaisemiseen liittyvistä asioista.

KUVIO 3: Demokraattiseen dialogiin perustuva työkonferenssi (Mukaillen Toikko & Rantanen 2009, 105.)

Tärkeintä demokraattisessa dialogissa on **keskustelun vuorovaikutteisuus** ja asianosaisten **mahdollisuus osallistua yhteiseen keskusteluun**. Osanottajat itse päättävät keskustelun sisällöstä, jolloin kaikki esille tuotavat asiat ovat sallittuja. (Emt.) Nämä tekijät olivat ehkä merkittävin peruste juuri tälle menetelmävalinnalle, sillä näin arviointiin tilaisuuden olevan kaikista antoisin sen osanottajille. Menetelmävalinnan koettiin vastaavan hyvin myös alkukartoituksessa nousseisiin toiveisiin päivän työskentelestä.

Keskustelutilaisuuden osallistujia henkilöitä ohjattiin toimimaan Erwinin (2014, 62–63) seuraavien kolmen innovointiperiaatteen mukaan:

- 1. Älä vain ajattele, tee.** → Ideointi ja uusien ”typerienkin” ideoiden esilletuominen on tärkeää.
- 2. Älä tyydy yhteen ratkaisuun, vaan ideoi monia.** → Lopputuloksen näkökulmasta on helpompaa pudottaa ”vähemmän hyviä” ideoita pois, kun väkisin yrittää keksiä niitä lisää.
- 3. Älä ole ”oikeassa” vaan ole utelias.** → Uuden luominen ja innovointi edellyttää uteliaisuutta ja avointa mieltä.

Erwinin (emt.) mukaan innovointiprosessin kaksi muuta tärkeää tekijää liittyvät lähinnä järjestäjäosapuolen toimintaan, jotka nekin pyrittiin toteutuksessa mahdollisimman hyvin huomioimaan.

4. **Varaa aikaa miettimiselle ja harkinnalle.** → Keskustelutilaisuuden pitkä kesto ja tarkka aikataulutus mahdollistivat tämän.
5. **Luo tila, jossa sitoutuminen työskentelyyn mahdollistuu.** → Tilaksi valittiin rauhallinen ryhmätila, jossa muuta toimintaa/liikennettä ei tilaisuuden aikana tapahtunut.

Viestintä osana tapahtuman järjestämistä

Opinnäytetyöprosessin edetessä huomattiin tarve erilliselle viestintäsuunnitelmalle, sillä tapahtuman järjestämiseen liittyy paljon viestintää niin tilaisuuteen kutsuttaville kuin muillekin toimijoille. 1.4.2014 järjestettiin kahdenkeskeinen tapaaminen viestintään liittyen Jyväskylän hallintopalvelujen alaisuudessa toimivan tiedottajan kanssa. Hänen vastuullaan oli erityisesti nuoriin liittyvä viestintä ja tiedottaminen koko kaupungissa. Tiedottajalta saatiin opinnäytetyön kannalta keskeisiä neuvoja siitä, mitä asiakirjapohjia viestinnässä tulee käyttää ja miten viestintä tämän kaltaisessa yhteistyössä tulisi tehdä mahdollisimman hyvin. Hän antoi lisäksi paljon ideoita viestintään yleensäkin, joita prosessin edetessä hyödynnettiin paljon.

Syksyllä 2014 kyseinen tiedottaja siirtyi kaupunkiorganisaatiossa toisiin työtehtäviin, minkä seurauksena päävastuu nuorisopalveluiden tiedottamisella siirtyi nuorisopalvelujen mediakasvatuksesta vastaavalle nuurisonohjaajalle. Kyseisen työntekijän kanssa järjestettiin syyskuun 2014 alussa kahdenkeskinen tapaaminen, jossa viestintäsuunnitelmaa tarkennettiin ja sovittiin tarkemmat vastuualueet. Muutokset ja lopullinen viestinnän toteutuminen näkyvät alla olevassa kaaviossa.

TAULUKKO 1: Viestintäsuunnitelma

Kuukausi	Viestintätoimet	Toteutunut suunnitelma
Helmikuu-huhtikuu:	Otetaan yhteyttä haastateltaviin sähköpostitse ja sovitaan haastatteluajat. Käydään tarvittavat sähköpostikeskustelut haastattelujen sopimiseksi. Haastattelujen yhteydessä kutsutaan alustavasti haastateltavat syksyn tapahtumaan ja kerrotaan toukokuun kutsusta ja syksyn muistutuskutsusta.	→ On toteutunut.

Toukokuu:	Lähetetään tapahtumakutsut, joissa on päivän alustava rakenne. Kutsussa pyydetään kutsuttuja ilmoittamaan tulostaan suoraan opinnäytteen tekijälle. Tapahtumakutsut tehdään Jyväskylän kaupungin kirjepohjaan ja kutsujen lähettäjinä toimii osallisuuskordinaattori (opinnäytteen ohjaaja) Tanja Rätty sekä opinnäytteen tekijä.	→ On toteutunut.
Elokuu:	Lähetetään valituille henkilöille tapahtumamuistutukset, joissa tarkat päivän aikataulut ja rakenteet. Muistutuksen pohja ja lähettäjät ovat samat kuin keväällä lähetetyissä kutsuissa.	→ On toteutunut. Kaupungilta selvitettiin markkinointimateriaalin saanti, nuorisopalvelujen työntekijä hoiti tilaamisen ja noutamisen.
Syyskuu, ennen tapahtumaa:	Medialle tapahtumasta tiedotetaan viikkoa ennen tiedotteella, jossa mainitaan, mistä tapahtumassa on kyse ja milloin media on tervetullut paikalle. Kaupungin nuorisoasioiden tiedottamisesta vastaava tiedottaja on lupautunut auttamaan mediatiedotusten teossa ja lähettämisessä. Tapahtumasta tiedotetaan Veturitalleilla kaikille työntekijöille.	Viimeinen ilmoittautumispäivä oli 5.9. ja silloin soiteltiin ilmoittautumatta jättäneille sekä heidän ”sijaisedustajilleen”, jotta kaikki tahot olisivat edustettuina. Lähetettiin 22.9. mediatiedote, josta tapahtuman paikkaa tai tarkkaa aikaa ei tullut ilmi. Opinnäytteen tekijän yhteystiedot mainittiin, jotta halukkaat pystyivät ottamaan yhteyttä.
Syyskuu, tapahtuman aikana:	LIVESTREAMAUS, TWITTER? Tapahtuman aikainen aineiston keruu tehdään kirjaamalla kaikki asiat ylös joko tilaisuuteen osallistujien tai ”ulkopuolisten tarkkailijoiden” voimin. Tilaisuudesta ja sen tuotoksista otetaan valokuvia, jotka toimivat myös aineistona. Kaupungilta pyydetään tilaisuuteen Jyväskylä RollUp-mainoksia, kyniä ja muuta markkinointimateriaalia, joita tilaisuudessa voidaan hyödyntää.	Twitteriin ja Facebook-tiedotusta ei tapahtuman aikana tehty. Livestreamausta ei käytetty tilaisuuteen osallistuvien anonymiteettisuojaan vuoksi. Nuorisopalvelujen mediakasvatuksesta vastaava nuorisohjaaja otti valokuvia tilaisuuden tuotoksista ja tilanteista.
Syyskuu, tapahtuman jälkeen:	Mediatiedote tapahtumasta lähetetään medialle ma 29.9.2014. Sen lisäksi tehdään Jyväskylän kaupungin nettisivuille yleinen tiedote tilaisuudesta. Tilaisuuteen osallistuneille henkilöille lähetetään yhteenvedo koko päivän annista, joka toimii runkona jatko-työskentelylle. Tämä asiakirja on opiskelijakuntien osallisuuden kehittämisen jatkon kannalta hyvin merkittävä, joten sen tekoon panostetaan suuresti.	Tapahtuman yhteenvedon julkaisusta keskusteltiin keskustelutilaisuuden lopussa ja yhteenvedo lähetettiin osallistujille 29.9.2014. Mediatiedotetta ei lähetetty 29.9.2014, koska sille ei koettu tarvetta sen vuoksi, että asiasta päätettiin laittaa tarkempi mediatiedote opinnäytteen esittämispäivänä 22.10.2014.

1.3.3 Palautekyselyn toteuttaminen

Osallisuustoiminnassa tulisi aina huomioida se, että osallisuuden toteutumisesta ker-
too lopulta aina asiakkaiden tunne osallisuudesta. Tunne tulisi osata tunnistaa ja ot-
taa huomioon kaikessa osallisuustoiminnassa, koska vasta osallisuuden tunteen to-
teutuminen kuvastaa, onko osallisuudessa lopulta onnistuttu. (Ukkonen 2013, 109.)

Jotta prosessin aikana tapahtunut asenteellinen kehitys tahojen edustajien keskuudessa saatiin ilmi, tehtiin tätä tarvetta varten palautekysely, jonka keskustelutilaisuuteen osallistuneet henkilöt täyttivät tilaisuuden päätyttyä.

Palautekysely toteutettiin kahdeksan strukturoidun monivalintakysymyksen ja kolmen avoimen kysymyksen avulla. Monivalintakysymysten vastausvaihtoehdot olivat täysin samaa mieltä, samaa mieltä, en osaa sanoa, eri mieltä ja täysin eri mieltä. Monivalintakysymysten käyttö palautekyselyssä perustui lähinnä rajaamiselle, sillä näin palautteiden käsittely ja analysointi oli nopeampaa ja helpompaa. Vastaajille kuitenkin haluttiin antaa monivalintakysymysten lisäksi mahdollisuus ”vapaaseen sanaan” lähinnä ruusujen, risujen ja muiden kommenttien antamista varten. Palautekyselylomake (ks. liitteet) luotiin toimeksiantajan kanssa yhteistyössä. Palautekyselyn tulokset löytyvät kohdasta 5.1. Palautekyselyn tulokset.

2 KANSALAIUUUS DEMOKRAATTISESSA YHTEISKUNNASSA

Vallan kolmijako-opin mukaan lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovalta tulisi pitää erillään, jotta valta ei pääsisi keskittymään liikaa yhdelle toimijalle. Oppi ohjaa myös Suomen perustuslain periaatteita. (Haapanen 2013.) Vallan kolmijako-opin toteuttaminen on lähtökohta demokratialle, sillä se on lähtökohta pyrkimyksille estää vallan keskittyminen.

KUVIO 4: Vallan kolmijako (mukaillen Yle Uutisgrafiikka, Haapanen 2013)

Demokratian arvo on yleisesti hyväksytty ja lyhyesti määriteltynä demokratia tarkoittaa, että **valta kuuluu kansalle** (kansansuvereenisuus). Demokratioteorioissa on kaksi eri suuntausta, normatiivinen ja deliberatiivinen käsitys. **Normatiivisessa ajattelussa** demokratiassa on kysymys julkisen vallan käyttäjistä, eli siitä kenellä on valtuutus käyttää valtaa. Demokratia on prosessi, jossa kansan tahto ja siinä yhteydessä valtuutus muodostuu. Demokratia rajoittuu siihen, että kansalaisilla on oikeus valita poliittiset päättäjät, mutta edes äänioikeutetuilla ei olisi oikeutta puuttua tehtyihin päätöksiin. Normatiivisen demokratiamallin järjestelmä johtaa elitismiin. (Hölttä 2013, 13-16.)

Pohjoismainen demokratia ei ole kuitenkaan pelkästään äänestysjärjestelmä, vaan osa arkipäivää, jossa ihmisillä on mahdollisuuksia vaikuttaa omiin elinoloihinsa. **Deliberatiivisen demokratiateorian** mukaan päätöksenteon ratkaisuihin päästään julkisen argumentoinnin ja järkeilyn kautta. Deliberatiivisessa päätöksenteossa nimenomaan korostuu päätösten valmistelu ja keskustelu erilaisista vaihtoehdoista. Vaikka päätöksenteko on prosessi, jossa kaikkia osallisia pitäisi pyrkiä kuulemaan, on silti yksilöillä velvollisuus osallistua prosessiin aktiivisesti. (Wallén 2005, 10, 91.)

Aktiivinen kansalaisuus (active citizenship) on lähipiirissä ja erilaisissa organisoiduissa yhteisöissä ja yhdistyksissä tapahtuvaa yhteistoimintaa kun taas **demokraattinen kansalaisuus** (democratic citizenship) liittyy yhteiskunnalliseen päätöksentekoon yhteiskunnan monilla eri tasoilla. Aktiivinen ja demokraattinen kansalaisuus eroavat toisistaan nimenomaan osallistuvasta näkökulmasta, sillä aktiivinen kansalaisuus viittaa enemmän kansalaisten aktiiviseen ja vapaaehtoiseen osallistumiseen erilaisissa ryhmissä vapaa-ajalla (social participation). Demokraattinen kansalaisuus tarkoittaa puolestaan kansalaistoimintaa, jossa pyritään vaikuttamaan tapahtumiin ja päätöksentekoprosesseihin (civic participation) paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja ylikansallisesti. (Wallén 2005, 21-22.)

Monet tutkimukset ovat osoittaneet yleispoliittisen kiinnostuksen olevan vahvemmin sidoksissa valtakunnan politiikkaan kuin paikallispolitiikkaan, mikä heijastuu mm. korkeampana äänestysaktiivisuutena valtakunnallisissa vaaleissa (Pekola-Sjöblom ym. 2006, 70).

KuntaSuomi 2004 –tutkimuksen vuoden 2004 kyselyssä kysyttiin suoralla kysymyksellä ”Kuinka kiinnostunut olette oman kuntanne kunnallispolitiikasta?” (asteikolla 1-5, en lainkaan kiinnostunut – erittäin kiinnostunut). Kiinnostus kunnallispoliittisia kysymyksiä kohtaan kasvaa iän myötä ja 18–29-vuotiaista 18 prosenttia ilmoitti olevansa ainakin jossain määrin kiinnostunut politiikasta. Koulutus vaikuttaa kiinnostukseen yhtäläillä nousevasti: Kansa- tai perusasteen koulutuksen omaavista jossain määrin kiinnostuneita oli 29 prosenttia vastaajista, kun taas ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista vastaava osuus oli peräti 44 prosenttia vastaajista. (Pekola-Sjöblom ym. 2006, 70.)

Kansalaisten vähentynyt kiinnostus yleisestikin äänestämiseen, erityisesti kuntavaaleissa, on huolestuttavaa. Vaikka nykyinen demokratiajärjestelmä Suomessa on moniin muihin maihin verrattuna ensiluokkaista, silti demokratiajärjestelmä ei tällaisenaan tue käytännön osallisuutta kansalaisten arkipäivässä. Kohdassa 2.3. Kansalaisvaikuttamisen kehittäminen käsitellään nykyisen tarkemmin, mitä kehitettävää demokratiamallissa on.

2.1 Määrittelevät asiakirjat

Demokratiassa on lopulta aina kyse niistä järjestelyistä, joilla pyritään turvaamaan kansanvallan toteutuminen (Anttiroiko 2002, 33). Niin ylikansallisesti, kansallisesti, alueellisesti kuin paikallisestikin on säädetty monia eri säädöksiä, joiden tarkoituksena on nimenomaan turvata kansalaisten oikeudet käyttää valtaansa yhteisessä päätöksenteossa.

2.1.1 Kansainväliset säädökset

Yhdistyneiden Kansakuntien Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (L 8/1976) määrittää kolmannen luvun 25. artiklassaan, että *Jokaisella kansalaisella tulee olla oikeus ja mahdollisuus ottaa osaa yleisten asi-*

oiden hoitoon välittömästi tai vapaasti valittujen edustajien kautta. Kyseinen kohta tarkoittaa vähintään edustuksellista demokratiaa, jossa kansalaiset äänestävät vaaleissa edustajansa maan parlamenttiin. Suomen näkökulmasta ihmisoikeussopimuksessa kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksista on määritelty melko väljästi, sillä Suomessa kansalaisvaikuttamisella on pitkä historia. Maailmanlaajuisena sopimuksena on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, että myös vaikuttamismahdollisuuksista yhteisten asioiden hoitamisessa on säädetty niinkin tärkeässä ja laaja-alaisessa sopimuksessa, mitä kyseinen sopimus on.

Euroopan ihmisoikeussopimuksessa (2002) ei ole kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksista omaa elämäänsä koskeviin asioihin mainittu mitään. Tämä saattaa johtua siitä, että Euroopan ihmisoikeussopimus perustuu YK:n ihmisoikeussopimukselle, jota on ikään kuin täydennetty erillisellä EU:n sopimuksella.

Sopimus **Euroopan perustuslaista** (2005, 56–57), V Osasto: Kansalaisten oikeudet, 99. ja 100. artikloissa mainitaan, että jokaisella unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus Europarlamentin vaaleissa sekä kunnallisvaaleissa siinä jäsenvaltiossa, jossa hän asuu. Samassa osastossa mainitaan myös oikeus hyvään hallintoon, oikeus tutustua asiakirjoihin, oikeus tehdä Euroopan oikeusasiamiehelle kantelu sekä oikeus esittää vetoamus. Osallistumisnäkökulma tulee esille ikään kuin eritellen EU-kansalaisen mahdollisuudet vaikuttaa nimenomaan EU-asioihin ja näin kuntavaikuttamisen näkökulma ei tule artikloissa esille.

Lissabonin sopimuksessa (2007, 2. osasto) mainitaan kansalaisten osallisuudesta muun muassa seuraavaa:

- *Unioni noudattaa kaikessa toiminnassaan kansalaistensa yhdenvertaisuuden periaatetta, jonka mukaan sen toimielimet, elimet ja laitokset kohtelevat kansalaisia yhdenmukaisesti.*
- *Unionin toiminta perustuu edustukselliseen demokratiaan.*
- *Kaikilla kansalaisilla on oikeus osallistua demokratian toteuttamiseen unionissa. Päätökset tehdään mahdollisimman avoimesti ja mahdollisimman lähellä kansalaisia.*

- *Toimielimet antavat kansalaisille ja etujärjestöille mahdollisuuden esittää ja vaihtaa julkisesti mielipiteitä kaikilla unionin toiminta-aloilla asianmukaisten kanavien kautta.*

Lissabonin sopimuksessa on selkeästi haluttu ottaa kansalaisvaikuttamisen ja osallistumisen näkökulma muita EU-asiakirjoja paremmin esille. Lissabonin sopimuksesta on olennaista huomioida maininta siitä, että päätökset tulee tehdä mahdollisimman lähellä kansalaisia, mikä siten korostaa myös kunnallispolitiikan merkitystä.

2.1.2 Valtakunnalliset säädökset

Suomen perustuslain 1. luvun 2§:ssä (L 11.6.1999/731) sanotaan, että *Suomessa valtiolta kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.* Samaisen lain 2. luvun **14§:ssä** mainitaan, että *julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.* Lisäksi perustuslain 2. luvun **20§:ssä** mainitaan, että *julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.*

Kuntalain 4. luvussa (L 17.3.1995/365), **Kunnan asukkaiden osallistumisoikeus**, määritellään kunnan asukkaiden osallistumisoikeutta hyvin laajasti äänioikeuden ja äänestys-oikeuden, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien, aloiteoikeuden, tiedottamisen, kunnallisen kansanäänestyksen ja kansanäänestysaloitteen otsakkeiden avulla. Erityistä huomiota on syytä kiinnittää Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kokonaisuuteen, **27§**, jossa mainitaan, että *valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset vaikuttaa oman kuntansa toimintaan.* Lainkohdassa on eritelty seuraavat kohdat, joilla kunta voi osallistumista ja vaikuttamista erityisesti edistää:

1. Valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
2. Järjestämällä kunnan osa-aluetta koskevaa hallintoa;

3. Tiedottamalla kunnan asioista ja järjestämällä kuulemistilaisuuksia;
4. Selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
5. Järjestämällä yhteistyötä kunnan tehtävien hoitamisessa
6. Avustamalla asukkaiden oma-aloitteista asioiden hoitoa, valmistelua ja suunnittelua; sekä
7. Järjestämällä kunnallisia kansanäänestyksiä.

Opiskelijoiden osallisuutta koskevaa lainsäädäntöä määritellään myös **Nuorisolaissa** (L 27.1.2006/72), sillä sen 2§:n mukaan laissa tarkoitetaan nuorilla alle 29-vuotiaita. Lain tarkoituksena on 1§:n mukaan mm. *edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolain 8§, Nuorten osallistuminen ja kuuleminen*, on myös opiskelijakuntien näkökulmasta olennainen. Kyseinen pykälä kokonaisuudessaan: *”Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.”*

Nuorisolakia ollaan parhaillaan uudistamassa ja alustavan aikataulun mukaisesti uusi nuorisolaki astuu voimaan vuoden 2016 alusta. Keskeisten uudistustarpeiden joukkoon kuuluu mm. nuoren määritelmä eli **ikärajat** sekä **nuorten osallisuus ja kuuleminen**. Nykyinen nuoren määritelmä 0-28-vuotiaat, on liian väljä ja ristiriitainen muiden määritelmien ja lainsäädäntöjen kanssa. Nuorisolain 8§ koetaan nykyisellään liian yleiseksi, eikä se toteuta tavoitettaan, jolloin keskusteluun on nostettu muun muassa pakolliset rakenteet (esim. nuorisovaltuustot) ja valtakunnallisen tason vaikuttaminen. (Nuorisolain uudistaminen.)

Opinnäytetyön edetessä huomattiin, että yleisesti nuorten osallistumismahdollisuuksista puhuttaessa keskitytään kuitenkin alle 18-vuotiaiden osallisuuteen. Lasten ja nuorten osallisuutta, osallistumismahdollisuuksia ja erilaisia toimintaryhmiä (Lasten Parlamentit ja nuorisovaltuustot) on tutkittu paljon, mutta 18–29-vuotiaiden nuorten osallisuudesta yleisesti puhutaan hyvin vähän.

Kuntaliiton ja Tampereen yliopiston kunnallisoikeuden professori Aimo Ryyänen on antanut Opetusministeriön nuorisoyksikölle lausunnot siitä, **miten nuorisolain 8§:ää**

tulisi 18–29-vuotiaiden kohdalta tulkita. Rynnäsen mukaan eriyttäminen alaikäisiin ja täysi-ikäisiin nuoriin on perusteltua, sillä täysi-ikäiset saavat vaikuttaa ensisijaisesti kuntalain mukaisten kunnan asukkaille kuuluvien osallistumis- ja vaikuttamiskeinojen kautta. Kuitenkin Rynnänen lausunnossaan toteaa, että 18–28-vuotiaita ei voi nuorisolain sitovan säännöksen perusteella jättää nuorisolain velvoitteiden ulkopuolelle. Tämä tarkoittaa sitä, että **nuorisolaki korostaa 18–28-vuotiaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia**, mitä voidaan perustella sillä, että nuoria pitäisi saada enemmän kunnalliseen päätöksentekoon edustamaan ikäryhmäänsä sekä tekemään nykyistä tulevaisuussuuntautuneempia päätöksiä. (Aaltonen 2009, 73–74.)

Niin kansainvälinen kuin Suomen oma lainsäädäntö luo siis itse asiassa erittäin hyvät lähtökohdat kansalaisten osallistumiseen. Lainsäädäntö on Suomessa kunnossa, muttei sen mahdollisuuksia käytetä hyväksi niin kansalaisten, päättäjien kuin hallinnonkaan osalta (Harju 2010, 103). Koko yhteiskunnan ja sen eri toimijoiden panostukselle osallisuuden parantamisessa olisi siis tarvetta.

2.1.3 Paikalliset linjaukset Jyväskylässä

Osallisuuden näkökulmasta lainsäädäntö on monissa kunnissa otettu huomioon myös paikallisissa asiakirjoissa. **Jyväskylän kaupunkistrategiassa** (Jyväskylän kaupunkistrategia) kaupunkikehityksen yhdeksi strategiseksi teemaksi on nostettu ”Kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien parantaminen ja yhteistyö kansalaisjärjestöjen kanssa”. Teeman saavuttamiseksi strategiassa on määritelty seuraavaa:

Strategiset toimintalinjat ja tavoitteet	Toimenpiteet ja kehityshankkeet
– Kuntalaisten osallisuusmuotojen ja suoran demokratian vahvistaminen	→ Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen (esim. lasten parlamentin ja nuorisovaltuuston toimintatapojen kehittäminen)
– Asuinalue ja asukas-yhteistyön tehostaminen	→ Suorien kuntalaisvaikuttamisvaihtoehtojen lisääminen (mm. kansalaisfoorumit ja palvelualuekohtaiset foorumit sekä asuinaluutilaisuudet ja kylätapaamiset)
– Vuorovaikutuksen lisääminen sähköisiä kanavia käyttäen	→ Kaupungin ja kolmannen sektorin yhteistyöperiaatteiden vahvistaminen ja järjestöstrategian laatiminen
– Kansalaisjärjestöyhteistyön tiivistäminen	→ Sähköisen asioinnin ja palautejärjestelmän kehittämishankkeen käynnistäminen

TAULUKKO 2: Jyväskylän kaupungin tavoitteet ja toimenpiteet osallisuuden parantamiseksi

2.2 Kansalaisuus

Suomen kansalaisuus Suomen perustuslain (L 11.6.1999/731) 1. luvun 5§:n mukaan saadaan syntymän ja vanhempien kansalaisuuden perusteella. Kansalaisuus voidaan myöntää myös ilmoituksen tai hakemuksen perusteella. **Euroopan Unionin kansalaiseksi** puolestaan luokitellaan jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus (Lisabonin sopimus, 2. osasto, 8. artikla). Unionin kansalaisuus siis täydentää, muttei korvaa jäsenvaltion kansalaisuutta.

Kansalaisuutta määritellään Suomen lainsäädännössä vielä tarkemmin **kansalaisuuslain** (L 16.5.2003/259) 1. luvun 2§:ssä, jossa kansalaisuudella tarkoitetaan ”*yksilön ja valtion välistä lainsäädännöllistä sidettä, joka määrittää yksilön aseman valtiossa ja jolla määritetään yksilön ja valtion välisiä keskeisiä oikeuksia ja velvollisuuksia*”. Tämä määritelmä on osallisuuden näkökulmasta tärkeä, sillä osallisuus ja vaikuttaminen yhteiskunnallisiin asioihin on nimenomaan oikeus, joka kansalaisille kuuluu.

Kansalaisuus ei kuitenkaan ole yksiselitteinen asia, vaan siihen liittyy monia erilaisia ulottuvuuksia, tasoja ja muotoja. Esimerkiksi Euroopan neuvosto on määritellyt kansalaisuuden ulottuvuudet seuraavasti:

Oikeudellinen ulottuvuus	Lakien kunnioittaminen, tietoisuus kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä niiden hyödyntäminen
Kulttuurinen ulottuvuus	Moninaisuuden, demokraattisten perusarvojen ja historian kunnioittaminen, kulttuurienvälisen ja rauhanomaisten suhteiden edistäminen
Sosiaalinen ja taloudellinen ulottuvuus	Erityisesti köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen työ sekä yritysten yhteiskunnallinen vastuu
Poliittinen ulottuvuus	Osallistuminen päätöksentekoon ja poliittinen vallankäyttö
Eurooppalainen ulottuvuus	Tietoisuus eurooppalaisen kulttuurin yhtenäisyydestä ja monimuotoisuudesta, kasvaminen elämään eurooppalaisessa yhteydessä, eurooppalaisia instituutioita ja oikeuksia koskeva tieto
Globaali ulottuvuus	Globaalin kanssakäymisen ja solidaarisuuden tunnistaminen ja edistäminen

TAULUKKO 3: Kansalaisuuden eri ulottuvuudet

(Teoksesta Wallén 2005, 14. Lainausta *Council of Europe: Common guidelines on EDC adopted by the ministers of Education, Cracow, October 2000. Draft.*)

Edellä esitellyssä taulukossa kansalaisuuden ulottuvuudet on jaoteltu asiakokonaisuuksien mukaan. Kyseinen jaottelu auttaa hahmottamaan kansalaisuuden moninaisuuden, sillä usein kansalaisuudella saatetaan ajatella vain yhteenliittymää tiettyyn valtioon ja sen maantieteelliseen alueeseen. Kansalaisuus on kaikissa ulottuvuuksissa esitetty hyvin aktiivisessa muodossa, mikä olisi luonnollisestikin demokratian toteutumista ajatellen edukkainta.

Seuraavassa taulukossa aktiivinen kansalaisuus on jaoteltu maantieteellisten tasojen mukaan. Jokaisella tasolla on omat päätöksentekijänsä, joihin erilaisilla vaikuttamiskeinoilla kansalaiset pystyvät osaltaan vaikuttamaan. Taulukko antaa edellistä konkreettisemmän kuvan siitä, mitä vaikuttaminen globalisoituvassa maailmassa voi olla.

TAULUKKO 4: Aktiivisen kansalaisuuden mukaiset vaikuttamisen tasot

Taso	Päätöksentekijä	Aktiivinen kansalaisuus
Globaali	YK, OECD, kansalaisjärjestöt	Maailmankansalaisuus
Eurooppa	EU, Euroopan neuvosto, kansalaisjärjestöt	Eurooppalainen kansalaisuus
Pohjoismaat	Pohjoismaiden neuvosto, pohjoismaiden ministerineuvosto, kansalaisjärjestöt	Pohjoismainen identiteetti
Kansallinen	Valtio, kansalaisjärjestöt	Kansalaisuus
Alueellinen	Alueelliset viranomaiset, järjestöt	Alueellinen identiteetti
Paikallinen	Kunta, kylä, yhdistys	Paikallinen identiteetti

(Wallén 2005, 25.)

2.3 Kansalaisvaikuttamisen kehittäminen

1990-luvun jälkeisten yhteiskunnallisten muutosten perusteella voidaan sanoa, että poliitikot ovat muuttuneet entistä suljetummaksi, muusta yhteiskunnasta eristetyksi ja eristäytyväksi luokaksi, eliitiksi, mikä luonnollisestikin lisää kansalaisten vieraantumista politiikan teosta. Eliitin ja kansalaisten maailman etääntymisestä yksi selkeä merkki on äänestysprosenttien jatkuva aleneminen. Median jatkuva kritiikki päättäjiä kohtaan helposti johtaa siihen, ettei äänestäjien kanssa tehtävä yhteistyö ole päättäjien näkökulmasta miellyttävää. Eliittien tiivistä yhteenliittymistä tulisi pyrkiä purkamaan, aktiiviseen yhteiskunnalliseen keskusteluun kykenevää kansalaisyhteiskuntaa

tulisi elvyttää ja mikä tärkeintä, eliittien ja kansan välisen kuilun leveneminen tulisi pysäyttää ja kuroa umpeen. (Ruostetsaari 2003, 316–317.)

Kohdassa 2.1.2 Valtakunnalliset säädökset, on tuotu esille kuntalain 27§:n esimerkit siitä, mitä kunta voi tehdä osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi. Kyseinen lainkohta vaatii kunnanvaltuustoja luomaan edellytykset kuntalaistensa osallistumiselle, mutta se ei kuitenkaan vaadi kunnilta tiettyjä toimenpiteitä asian eteen. Näin kunnalla on melko vapaat kädet toteuttaa kuntalaistensa kuulemista, mikä saattaa pahimmassa tapauksessa johtaa kuulemisen ja osallistumismahdollisuuksien vähäisyyteen tai yksipuolisuuteen.

Ihmiset ovat kiinnostuneita ja he haluavat ottaa kantaa. Perinteiset toimintatavat eivät enää nykyään kuitenkaan kiinnosta, eikä vaikuttamisen keinoista tiedetä. Poliittiset aktiivit paheksuvat kansalaisia kiinnostuksen puutteesta, mutta toisaalta heidän intresseissään ei ole lisätä kansalaisten aktiivisuutta, koska se tietää työtä ja harmia. Kansalaiset ja päätöksentekijät ovat etäänntyneet toisistaan, jolloin yhteiskunnallinen päätöksenteko tukeutuu lähes pelkästään asiantuntijavaltaan. Nykyjärjestelmä tuottaa tehokkaasti päätöksiä, joskin aitoa osallistuvaa demokratiaa ei ole. Osallistuvaan demokratiaan siirtyminen on keskeinen vastaus demokratian syvenevään kriisiin. Nykyistä järjestelmää tulee täydentää suoralla ja välittömällä kansanvallalla, mikä tarkoittaa vuoropuhelun parantamista, aitojen kuulemisten lisäämistä, tietotekniikan hyväksikäyttöä sekä aktiivista kansalaiskasvatusta. (Harju 2010, 97, 101, 103.)

Hyvää hallintoa ja asiakkaiden osallisuutta käsitellään nykyään paljon esimerkiksi sosiaaliturvan toimeenpanoa koskevista säädöksistä (mm. hallintolaki ja laki sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista). Asiakaslähtöisyyspuheesta huolimatta monet kansalaiset kokevat itsensä avuttomiksi sosiaaliturvajärjestelmän pyörteissä ja siten he kokevat voivansa vaikuttaa itseään koskeviin ratkaisuihin vain vähän. Kansalaisille tulisi luoda todellisia mahdollisuuksia parantaa hyvinvointiaan ja sosiaaliturvajärjestelmän ylivaltaa vastaan. Kun sosiaalipalvelut toteutetaan kuunnellen, kunnioittavasti, vuorovaikutteisesti ja erilaiset asiakkaat huomioiden, palvelut voivat aidosti lisätä ihmisen hyvinvointia. (Helne ym. 2012, 100–101.)

Alkukartoituksissakin esille noussut aidon keskustelun tarve kuntalaisten ja päättäjien välillä on ensisijaisen tärkeää. Tapanisen ym. (2002, 200) mukaan toimijat voivat osallistua keskusteluun avoimesti vain, jos he kokevat olevansa tasaveroisessa asemassa keskenään. Tapanisen ym. (emt.) mukaan päätöksentekijöiden ja kunnan toimihenkilöiden kiinnostus ja pyrkimys hyvään yhteistyöhön näkyy

- läsnäolona yhteisissä tilaisuuksissa (ei käydä äkillisesti pistäytymässä tai poistuta kesken kaiken)
- tiedon välittämisenä ymmärrettävässä muodossa, suunnitelmien havainnollistamisena
- riittävän ajan antamisena kysymyksille ja keskustelulle
- asiallisena ja kunnioittavana suhtautumisena erilaisiin mielipiteisiin
- kuuntelemisena
- positiivisena palautteen antamisena.

Monesti nostetaan esille päättäjien ja virkamiesten velvollisuus kansalaisten osallistumiselle. On kuitenkin tärkeää tiedostaa, että demokratia perustuu kansanvallalle, jossa kansalaisella on oikeus vaikuttaa. Niinpä kansalaisvaikuttamiseen ei riitä pelkkä puitteiden luominen ja hallinnon aktivointi, vaan muutoksen täytyy tapahtua myös kansalaisissa itsessään. Hirvikoski (2008, 105) sanookin oivallisesti, että ”*Organisaatiot eivät maailmaa muuta, ihmiset sen tekevät. Jonkun on vain otettava ensimmäinen askel.*”

Jotta kansalaisvaikuttaminen olisi mahdollisimman tehokasta, sen tulisi tapahtua kolmella eri tasolla. Seuraavassa kaaviossa on eritelty kehittämisen tasot, esimerkkejä niissä käytetyistä menetelmistä sekä asianosaiset.

TAULUKKO 5: Kansalaisvaikuttamisen kehittämisen tasot

Taso	Menetelmät	Asianosaiset
Rakenteellinen taso (politiikkataso)	Kansalaisten kuulemisen mallit, yhteistyöryhmät ja aivoriihet	Ministeriöt, kansainväliset työryhmät
Toiminnallinen taso (hanketaso)	Kansalaisyhteiskunnan kehittämishankkeet ja projektit	Yhteistyökumppanit, yhteisöt ja kansalaisjärjestöt
Ruohonjuuritaso (käytännön taso)	Kansalaisfoorumit, lyhyen varoitusaajan ”kahvilakeskustelut”	Päättäjät, kansalaisjärjestöt, kansalaiset

(Soveltaen Wallén 2005, 95–96.)

3 OSALLISUUS

3.1 Osallisuuden määritelmiä

Osallisuudelle ei ole yksiselitteistä määritelmää, vaan **joukko erilaisia tulkintoja** (Kohonen, Tiala 2002, 6). Voidaankin sanoa osallisuuden olevan eräänlainen kattomääritelmä, joka kerää alleen erilaisia lähestymistapoja ja näkökulmia käsitteeseen. Lähtöoletus on kuitenkin se, että osallisuutta lisäämällä kasvatetaan yksilötason hyvinvointia, mikä heijastuu yhteiskuntaan sosiaalisena kestävyytensä, eheytenä sekä luottamuksen lisääntymisenä. (Raivio & Karjalainen 2013, 12.)

Kohosen ja Tialan (2002, 6) mukaan osallistuminen sisältää ajatuksen kansalaisesta **aktiivisena osallistujana**, joka haluaa tehdä aloitteita yhteiskunnallisissa asioissa. Osallisuus puolestaan liittyy edustuksellisen demokratian kehittämiseen tai se voi olla myös **omaehtoista toimintaa**. Tärkeintä on huomioida se, että niin osallisuus kuin osattomuus ovat ensisijaisesti **yksilöllisiä kokemuksia**, emmekä voi puhua niistä toistemme puolesta (Raivio & Karjalainen 2013, 14).

Osallisuus ja yhteiskunnallinen osallistuminen voidaan nähdä erillisinä toisistaan eroavina käsitteinä. Raivion ja Karjalaisen mukaan (2013, 14) yhteiskunnallinen osallistuminen on aktiivista vaikuttamista, toimimista järjestö- tai yhdistyskentällä tai äänestämistä kun taas osallisuus on EU-johdannainen sana, jolla tarkoitetaan inklusiota eli täysivaltaista osallistumista, ei sinällään kansalaisosallistumista.

Toikon ja Rantasen (2009, 90) mukaan **osallistuminen on mahdollisuuksien hyödyntämistä**, kun taas **osallistaminen on mahdollisuuksien tarjoamista**. Osallistamisen käsitteen edellä mainitut tekijät määrittelevät tietyssä mielessä paradoksaaliseksi, sillä toisaalta se korostaa toimijoiden subjektisuutta (henkilö osallistuu johonkin), mutta toisaalta siihen liittyy ulkoapäin vaikuttaminen ja objektivointi (joku osallistaa henkilöä). Osallistamisen käsite saattaa pitää siis sisällään ajatuksen, jossa henkilöä yllytetään toimimaan hänen omaa tahtoaan vastaan. Osallistavan toiminnan kuitenkin oletetaan etenevän siihen osallistuvien henkilöiden omilla ehdoilla, jolloin osallistaminen voidaan nähdä keinona omaehtoiseen osallistumiseen. (Emt.)

Aitoa osallistumista ei kuitenkaan synny ilman herkistymistä ja motivoitumista. **Herkistymisellä** tarkoitetaan puuduttavaa arkipäiväänsä elävien ihmisten herättelemistä ja heidän tietoisuutensa koskettamista. **Motivointi** on astetta syvempää, sillä siinä herätellään juuri tiettyjä intressejä, jolloin ihmisten huomio kiinnittyy sellaiseen toimintaan, jonka he kokevat oman elämänsä kannalta arvokkaaksi ja merkitykselliseksi. Näin ihmisen identiteetti ja kuuluminen yhteisöön vahvistuu. (Kurki 2008, 133.)

Kuntaliiton osallisuushankkeen piirissä kuntalaisten suoran osallisuuden muodot jäsennehtiin seuraavasti (Kohonen & Tiala 2002, 6):

Toimintaosallisuus

- Kuntalaisten omaa toimintaa, kuten talkootyötä, kunnostusta, ylläpitoa ja palveluiden tuottamista, jota kunta voi edistää esimerkiksi osoittamalla taloudellisia avustuksia omaehtoisille projekteille

Suunnitteluosallisuus

- Tieto-osallisuutta syvempää kuntaorganisaation ja kuntalaisten välistä valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta, kuten yhteissuunnittelut ja kaupunkifoorumit

Päätösosallisuus

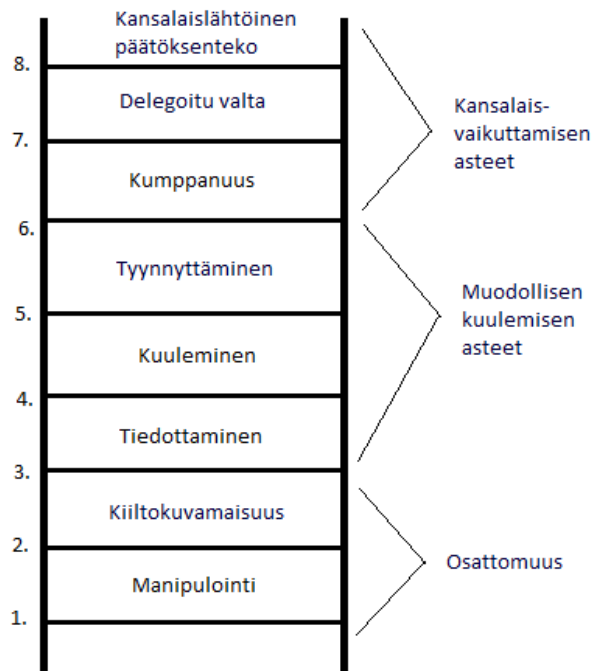
- Osallisuus palvelujen tuottamista tai asuinalueita koskeviin päätöksiin, jolloin olennaista käyttäjille delegoitu päätösvalta

Tieto-osallisuus

- Osallisuuden helposti toteutettavat muodot, kuten mm. kunnan tiedottaminen, kuntalaisten kuuleminen ja kyselyihin vastaaminen

TAULUKKO 6: Kuntalaisten osallisuuden syvyydet

Osallisuutta on kuvattu vuosikymmenten ajan lukuisilla erilaisilla tikapuu- ja porrasmalleilla, joista yksi kuuluisimmista on Hartin (1992, 8) osallisuuden portaat. Ne on kuitenkin tehty lasten osallisuuden näkökulmasta sekä pohjautuen aiempiin porrasmalleihin. Varhaisimman osallisuuden porrasmallin kehittäjä Sherry R. Arnstein (1969, 217) on kuvannut tieteellisessä artikkelissaan *A ladder of Citizen Participation* osallisuuden portaat seuraavanlaisiksi:

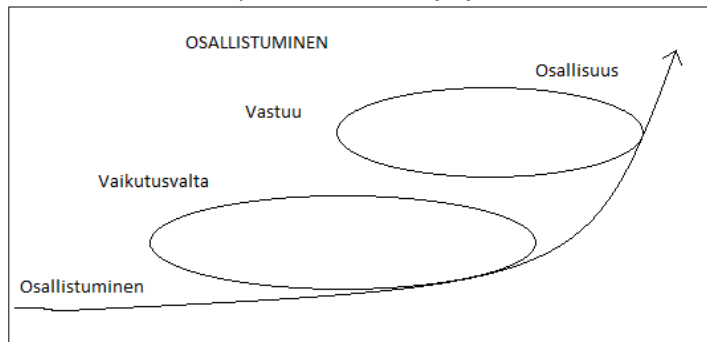
KUVIO 5: Osallisuuden portaat
Vapaa suomennos (Viivi Setälä 2014) mukailen Arnstein 1969, 217.

Kaksi alinta askelmaa kuvastavat osattomuutta, jossa osallisuus on muodollista ja käytännössä mitätöntä. Kansalaisten osallisuus on muodollista, eikä oikeaa valtaa päätöksentekoon ole. **3.-5. askelmilla** kansalaisia kuullaan, mutta vaikutusvaltaa ei ole sen vertaa, että mielipiteet huomioitaisiin päätöksenteossa. Vain päätöksentekijöillä on oikeus päättää asioista. **6. portaasta** eteenpäin voidaan puhua todellisesta osallisuudesta, jossa päätöksentekoon päästään osallisiksi. Kumppanuudessa päätökset tehdään yhdessä kuitenkin niin, että päävastuu on päätöksentekijöillä. **7. portaan** delegoidulla vallalla tarkoitetaan sitä, että päätöksenteossa kuntalaisia vastuutetaan tietyiltä osioilta, mutta viime kädessä valta on edelleen päätöksentekijöillä. **8. eli ylimmällä portaalla** kansalaisilla on aito oikeus vaikuttaa, päätökset ovat kansalaislähtöisiä ja päätöksentekoprosessi on kansalaisjohtoinen. (Arnstein 1969, 217.)

Osalliseksi tuleminen edellyttää areenaa, jonne kansalaisia kutsutaan osallistumaan. Vaikutusvalta lisääntyy sen myötä, kun ihmiset kohtelevat toisiaan samanveroisina ja päätöksentekoon ja toimeenpanoprosesseihin osallistutaan omasta tahdosta. Juuri yksilön mahdollisuus osallistua tahtonsa ja kykynsä mukaan luo osallisuutta. Osallisuuden tunteen seurauksena ihminen haluaa vaikuttaa, eli saada vaikutusvaltaa. On

tärkeä huomioida, että osallisuus on nimenomaan henkilökohtainen kokemus, joka saa yksilön toimimaan. (Wallén 2005, 81-82.)

KUVIO 6: Osallisuusprosessi CESAM-järjestön mukaan

(Centrum för Samhällsarbete och Mobilisering. Wallén 2005, 81.)

Kuten mainittua, demokratia pohjautuu kansanvallalle ja kansalaisten aktiiviselle osallistumiselle. Kansalaisilla on vapaus päättää osallistumisestaan tai vastaavasti osattomuudestaan yhteisten asioiden hoitamiseen. Kaikki kansalaiset eivät halua aktiivisempaa roolia päätöksenteossa, vaan monien mielestä hyvää demokratiaa on päättäjien vastuullinen politiikanteko ja kansalaisten äänestäminen vaaleissa (Asola 2007, 26–27.) Tämä ajatus on hyvä muistaa työskennellessä osallisuuskysymysten parissa.

Edellä esiteltiin Arnsteinin Osallisuuden portaat, jotka käsittelevät osallisuutta etenevänä ja yhä syvällisemmäksi menevinä osallisuuden muotoina. Seuraavassa taulukossa osallisuutta tarkastellaan toiminnasta käsin, eli mitkä roolit kansalaisella on osallistuessaan eri vaiheiden päätöksentekoon. (Asola 2007, 20–24.):

Rooli	Toiminta	Esimerkkejä
Aloitteen tekijä	Kansalaiset esittävät päättäjille ja hallinnolle tärkeitä pitämiään ehdotuksia ja ideoita	Laki- ja kuntalaisaloitteet Yhteydenotot päättäjiin
Kuulemiseen osallistuja	Hallinto kokoaa kansalaisten näkemyksiä, mielipiteitä ja asiantuntemusta hyvien päätösten tekemiseksi.	Lausuntokierrokset Kuulemistilaisuudet Sähköinen kuuleminen
Kokonaisvaltainen osallistuja	Kansalaiset ovat tiivisti mukana ideoiden, muotoilemassa ja tekemässä päätöksiä yhdessä päättäjien kanssa.	Kansalaisraadit Kansanäänestykset Osallistuva budjetointi
Palautteen antaja	Kansalaiset arvioivat päätöksiä ja päättäjiä.	Palautelaatikot Yhteys virkamieheen Vaalit

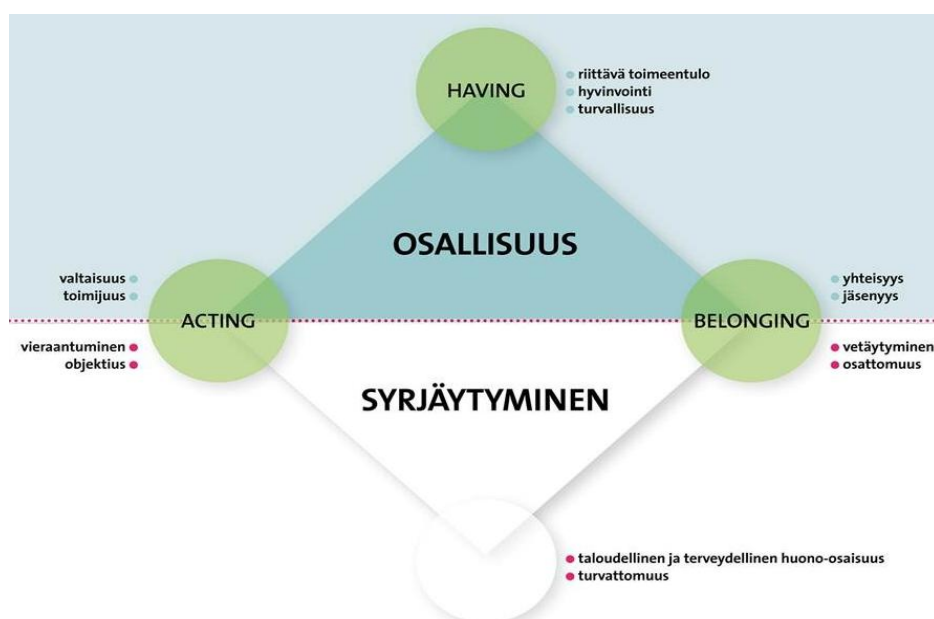
TAULUKKO 7: Kansalaisen roolit päätöksenteossa

Osallisuus voidaan nähdä sekä oikeutena, että pakkona. Kun katse käännetään kontrollista ja valvonnasta aktiiviseen osallistumiseen, voidaan yhteiseen toimintaan ja kehittämistyöhön luoda uusia toimintatapoja. Näin vahvistetaan yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumista ja lisätään vaikuttamismahdollisuuksia. (Era 2013, 146.)

3.2 Osallisuus osattomuuden ja syrjäytymisen vastavoimana

Osallisuus on keskeinen tekijä köyhyyden ja syrjäytymisen torjumisessa ja ehkäisyssä. Osallisuuden käsite on väljä ja jättää tilaa hyvin monenlaiselle toiminnalle, jolla voidaan kontekstista riippuen tulkita ja arvioida olevan hyvin eri tavoin syrjäytymistä tai köyhyyttä torjuvia vaikutuksia. Syrjäytyminen on prosessi, missä keskeistä on yksilön, perheen tai yhteisöjen ajautuminen yhteiskunnassa tavanomaisena ja yleisesti hyväksyttynä pidetyn elämäntavan, resurssien hallinnan ja elintason ulkopuolelle. **Osallisuus voidaan hahmottaa syrjäytymisen vastaparina**, ja kummankin prosessin kehityssuuntiin vaikutetaan yhteiskunnallisesti. (THL, Osallisuus syrjäytymisen vastaparina 2012.)

THL (emt.) hahmottaa osallisuuden rakentuvan kolmelle ulottuvuudelle: riittävä toimeentulo ja hyvinvointi (HAVING), yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys (BELONGING) sekä valtaisuus ja toimijuus (ACTING). Osallisuuden ulottuvuudet siten perustuvat Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuuksille having, loving ja being (ks. liitteet).

KUVIO 7: Osallisuus syrjäytymisen vastaparina (THL)

Osattomuudesta ja syrjäytymisestä puhuttaessa keskeiseksi nousee käsite **sosiaalisesta pääomasta**. Hyyryläinen ja Rannikko (2000, 20) ovat tiivistäneet sosiaalisen pääoman käsitteen selkeään ja ytimekkääseen muotoon: *”Sosiaalinen pääoma on ihmisten välinen sosiaalinen ja henkinen sidos, jonka keskeisiä osatekijöitä ovat sellaiset viralliset ja epäviralliset normit ja jaetut toimintasäännöt sekä luottamussuhteet, jotka mahdollistavat yhteistoiminnan yhteisesti asetettujen päämäärien saavuttamiseksi.”*

Sosiaalinen pääoma voidaan nähdä yhteisöllisenä ominaisuutena, josta yksilöt hyötyvät: mitä enemmän yhteisöllä on sosiaalista pääomaa, sitä terveempiä ja pitkäikäisempiä sen jäsenet ovat. Sosiaalinen vuorovaikutus helpottuu, kun sosiaalista pääomaa on ja näin yhteisön keskinäinen luottamus lisääntyy. Sosiaalisen pääoman psykologiset ja biologiset vaikutukset parantavat ihmisten terveyttä ja elämänlaatua. (Danska-Honkala & Poteri 2011, 139.)

Jokainen kansalainen voi järjestöissä osallistua ja toimia tärkeiksi kokemiensa asioiden puolesta. Järjestöillä on suuri merkitys sosiaalisen pääoman lisääjinä ja sosiaalisina vahvistajina. Sosiaalisen vuorovaikutus ja yhteinen toiminta tuottaa monia hyvinvointivaikutuksia. Osallistuminen kiinnittää ihmisiä yhteiskuntaan ja ehkäisee syrjäytymistä. (Seppälä 2011, 162.)

4 OPISKELIJAKUNNAT JA OSALLISUUS

4.1 Opiskelijakunnan määritelmiä

Yliopistolain 6. luvun 46§:n (L 558/2009) mukaan **ylioppilaskunnan** tarkoituksena on olla jäsentensä yhdyssiteenä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiä. Ylioppilaskunnan tehtävänä on yliopiston ohella valmistaa opiskelijoita aktiiviseen, valvutuneeseen ja kriittiseen kansalaisuuteen. Ylioppilaskunnan edustajistolla ja hallituksella on päätösvalta, toimeenpanovallan kuuluessa hallitukselle. **Valtioneuvoston**

asetus yliopistoista (A 779/2009) tarkentaa yliopistolakia neljännessä pykälässä niin, että edustajisto tulee valita ylioppilaskunnan jäsenten toimesta suhteellisilla vaaleilla ja edustajisto asettaa hallituksen.

Ammattikorkeakoululain (L 9.5.2003/351) **9. luvun 42a§:n** mukaan ammattikorkeakoulussa on **opiskelijakunta**, johon ammattikorkeakoulun opiskelijat voivat kuulua. Opiskelijakunnan tehtävä on lain mukaan melko samanlainen kuin ylioppilaskunnan eli *valmistaa opiskelijoita aktiiviseen, valveutuneeseen ja kriittiseen kansalaisuuteen sekä toimia jäsenten yhdysseitinä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiään.*

Uusi ammattikorkeakoululaki tulee voimaan vuoden 2015 alussa. Luonnoksessa (s. 32-33) on esitetty, että opiskelijakunnan jäsenyys tulisi ylioppilaskuntien tapaan pakolliseksi tutkinto-opiskelijoiden osalta. Opiskelijakunnan aseman perusteita täsmennetään, opiskelijoiden merkittävämpää asemaa ammattikorkeakoulujen hallinnossa korostetaan ja opiskelijakuntien tehtäviä määritellään entistä tarkemmin. (Uusi ammattikorkeakoululaki lausuntokierroksella 21.2.2013.)

Niin yliopistolaki kuin ammattikorkeakoululaki selkeästi määrittelevät, että opiskelijakuntien yleisenä tehtävänä on edistää jäsentensä hyvinvointia. Opiskelijakunnat ovat edunvalvontajärjestöjä, joiden keskeiseen tehtävään kuuluu vaikuttaminen, lausuntojen antaminen ja kannan ottaminen opiskelijoihin liittyvissä asioissa. Osallistuminen ja päätöksentekoon vaikuttaminen kuuluu opiskelijakuntien tehtäviin, mikä on lähtökohta opiskelijakuntien osallisuudelle myös kunnallisessa päätöksenteossa.

4.2 Opiskelijakunnat kuntapolitiikassa valtakunnallisesti

4.2.1 Ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntatoiminta

Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry. on ammattikorkeakouluopiskelijoiden itsenäisesti hallitsema valtakunnallinen, sitoutumaton ja riippumaton edunvalvonta-

ja palvelujärjestö. SAMOK edustaa noin 140 000 ammattikorkeakouluopiskelijaa. SAMOK ottaa kantaa opiskelijoita koskeviin ajankohtaisiin asioihin, tekee edunvalvontatyötä ja kouluttaa opiskelijakuntien edustajia. Pitkäjänteinen ja ennakoiva työ opiskelijoiden hyvinvoinnin, toimeentulon ja korkeakoulutuksen edistämiseksi kuuluu myös SAMOKin tehtäviin. (SAMOK ry., Etusivu & Miten vaikutamme?)

SAMOK ry:n puheenjohtajan mukaan opiskelijakuntien kuntapoliittista vaikuttamistehtävää tulkitaan hyvin eri tavoin eri opiskelijakunnissa. Puheenjohtajan mukaan suurimmalla osalla vähäinen säännölliseen kunnalliseen vaikuttamiseen osallistuminen johtuu resurssien ja kokemuksen puutteesta sekä myös siitä, että monissa opiskelijakunnissa henkilöstöresursseja ei ole riittävästi kattavaan edunvalvontaan. SAMOK ei suoranaisesti tee kunnallispoliittista vaikuttamista, mutta tukee opiskelijakuntien työtä tuottamalla kampanjamateriaalia sekä kouluttamalla ja perehdyttämällä vaikuttamistyöhön. (Puheenjohtaja, SAMOK 2014.)

Kun SAMOKin puheenjohtajalta kysyttiin sitä, mikä merkitys sillä on, että opiskelijakunnat saavat äänensä kuuluviin myös kunnan päätöksenteossa, vastaus oli ennalta arvattava. Puheenjohtajan mukaan opiskelijakuntien rooli alueen kehittäjänä on korvaamaton, sillä opiskelijakunta on se opiskelijoita edustava taho, jonka tehtävänä on aktivoida ja tiedottaa opiskelijoita, kannustaa heitä äänestämään sekä toimia opiskelijoiden edunvalvojana. Puheenjohtaja nosti esille myös näkökulman siitä että kokemukset kunnallisesta vaikuttamistoiminnasta voivat edesauttaa opiskelijoita myös myöhemmin valtakunnallisen vaikuttamisen pariin. (Puheenjohtaja, SAMOK 2014.)

SAMOKin tietopaketin (2012, 5, 20, 25) mukaan tulisi muistaa, että kunnan päätökset vaikuttavat suoraan opiskelijoiden, kunnan yhden keskeisen asukasryhmän, arkeen. Vaikutustyötä ei voida tehdä valtakunnantasolla vaan opiskelijajärjestöjen ja kunnan tulee tehdä yhteistyötä paikallisesti. Tietopaketin mukaan kuntien tulisi ottaa opiskelija- ja ylioppilaskunnat mukaan heitä koskevien asioiden valmisteluun ja siten hyödyntää opiskelijoiden asiantuntemusta. Tunne todellisista vaikuttamismahdollisuuksista, kuulluksi tulemisesta ja oman mielipiteen vaikutuksesta käsittelyssä oleviin asioihin vaikuttaa olennaisesti opiskelijoiden asenteeseen kuntaa kohtaan sekä myös päätökseen jäädä opiskelupaikkakunnalle opiskelujen jälkeen.

4.2.2 Yliopistojen ylioppilaskuntatoiminta

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry. on opiskelijajärjestö, joka edustaa noin 135 000 yliopiston perus- ja jatkotutkinto-opiskelijaa. Keskeiset vaikuttamisalueet SYL:llä on koulutuspoliittinen, sosiaalipoliittinen ja kansainvälinen toiminta, minkä lisäksi järjestön tehtävänä on valvoa opiskelijan etua opiskelijaa koskevissa asioissa valtakunnan tasolla. (SYL, Tietoa.)

Hirvikosken (2008, 102–104) mukaan kunnat voisivat nykyistä aktiivisemmin kutsua opiskelijat ja korkeakouluuyhteisöt mukaan seudun elin- ja toimintaympäristön kehittämiseen. Luomalla opiskelijoille vastuuta erilaisissa innovaatioalustoissa voidaan luoda uutta keskustelukulttuuria, jonka avulla seutukunnan kiinnostavuutta ja elämänlaatua voidaan parantaa. Opiskelijoiden näkyvä rooli ja toiminta kunnan toiminnassa lisäävät vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä kaikkien ikäryhmien välillä.

Aarnipuu (2008, 84–85) puolestaan näkee, että kuntapolitiikka on aliarvostettua merkitykseensä nähden. Hänen mukaan ylioppilaskunnilla voisi olla keskeisempi rooli siinä, miten uudet opiskelijasukupolvet hahmottaisivat kunnallispolitiikan rakenteita ja tiedostaisivat kuntatasolla tehtävien päätöksen laajan määrän.

4.3 Opiskelijakuntatoiminta Jyväskylässä

Jyväskylässä toimii kolme eri korkeakoulua, **Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK**, **Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK** sekä **Jyväskylän yliopisto JYU**. Jyväskylän ammattikorkeakoululla ja yliopistolla on omat paikalliset opiskelijakuntansa **JAMKO** ja **JYY**, kun taas Humanistisella ammattikorkeakoululla on valtakunnallinen opiskelijakunta **HUMAKO**.

Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta HUMAKO on HUMAKin opiskelijoiden edunvalvonta- ja palveluorganisaatio, jonka tarkoituksena on valvoa ja edistää jäsentensä etua erityisesti koulutus- ja sosiaalipoliittisissa asioissa sekä toimia yhdyshenkilönä kampusten välillä (HUMAKO, HUMAKOn toiminta). **HUMAKin Jyväsky-**

län kampuksella ei siis ole omaa paikallista opiskelijakuntaansa. Alkukartoituksen yhteydessä HUMAKin edustajat kertoivat, että kampuksella toimii henkilökunnasta ja opiskelijoista kootut laaturyhmä ja opiskelijahyvinvointiryhmä ja niiden lisäksi kampuksella on tutortoimintaa.

KUVIO 8: HUMAKOn logo (humako.net)

Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijakunta **JAMKO** on Jyväskylän ammattikorkeakouluopiskelijoiden sitoutumaton paikallinen edunvalvonta- ja palveluorganisaatio. JAMKOn hallituksen tehtäviin kuuluu työryhmiin osallistuminen, vaikutustyön tekeminen koulun, kaupungin ja valtion suuntaan, yhteistyö eri yhteistyökumppaneiden kuten koulutusalanjärjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa. Edunvalvontaa JAMKOn hallitus hoitaa osallistumalla erilaisiin työryhmiin, seuraamalla aktiivisesti korkeakoulukenttää sekä perehtymällä ja reagoimalla mahdollisiin opiskelijoita koskettaviin muutoksiin. (JAMKO, Opiskelijakunta, hallitus.)

KUVIO 9: JAMKOn logo (jamko.fi)

Jyväskylän yliopistossa toimiva Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta **JYY** on yliopisto-opiskelijoiden oma etu- ja palvelujärjestö. JYYn tärkeimmäksi tehtäväksi on määritelty jäsentensä edunvalvonta niin yliopistolla kuin sen ympäröivässä yhteiskunnassa. JYYn historia ulottuu vuoteen 1934, jolloin Jyväskylään perustettiin Kasvatusopillisen korkeakoulun ylioppilaskunta. (JYY, Mikä on opiskelijakunta.) Ylioppilaskunnan hallitus huolehtii arkisesta päätöksenteosta sekä edustajiston päätösten toimeenpanosta. Hallituksen tehtäviin kuuluu muun muassa lausuntojen ja kannanottojen tekeminen opiskelijoita koskevissa asioissa. (JYY, Hallitus.)

KUVIO 10: JYYn logo (jyy.fi)

Opiskelijakuntatoiminta on Jyväskylässä tunnetusti erittäin aktiivista, sillä JAMKO ja JYY ovat aktiivisia opiskelijakuntia ja ne lukuisine koulutusjärjestöineen järjestävät lukukausittain kymmeniä ja kymmeniä erilaisia tapahtumia opiskelijoille. Esimerkkinä runsaasta palvelutuotannosta on JAMKOn omistama Jyväskylän opiskelijoiden palvelut Oy, jonka tehtävänä on nimensä mukaisesti tuottaa palvelijoita opiskelijoille (JAMKO, Jopo). Niin JAMKO kuin JYY korostaa nettisivuillaan edunvalvonnan merkitystä opiskelijakunnille ja kummankin yhdistyksen hallitukset tuntuvat paneutuvan edunvalvonnallisiin asioihin hyvin paljon.

Jyväskylän opiskelijakuntatoimintaa käsitellessä on hyvä huomioida kolme seikkaa:

1. JYYllä on pitkä historia opiskelijapoliittisena toimijana Jyväskylässä, mikä tarkoittaa pitkää kokemusta opiskelijajärjestönä toimimisesta. Niin historia kuin suuri opiskelijamäärä todennäköisesti lisäävät JYYn vaikuttavuutta.
2. JYY ja JAMKO tekevät paljon yhteistyötä niin tapahtumanjärjestämisen näkökulmasta kuin edunvalvonnallisesti (yhteinen kuntapoliittinen ohjelma).
3. HUMAKin Jyväskylän kampuksen opiskelijamäärä on pieni muihin korkeakouluhin verrattuna. Siellä ei ole omaa opiskelijakuntaansa, mikä voi osaltaan vaikuttaa siihen, miten opiskelijoiden ääni tulee kuulluksi ja miten koko kampus huomioidaan niin Jyväskylän kaupungissa kuin muissa korkeakouluissa.

Jyväskylän opiskelijakuntatoiminta kuntapoliittisen osallisuuden näkökulmasta tullee esille selkeimmin kohdassa 5.1 Alkukartoitukset, jossa eri opiskelijakuntien edustajia on haastateltu osallisuuteen liittyen.

4.4 Opiskelijoiden kiinnostus osallistumista kohtaan

Lasten ja nuorten osallisuuden monialaisen kaupunkiohjelman yhteydessä tehtiin selvitysraportti (Zitting 2011) siitä, minkälaista jyväskyläläisten toisen ja korkean asteen opiskelijoiden **kiinnostus paikallisvaikuttamista ja osallistumista kohtaan** on. Selvitykseen kerättiin aineisto Webropol-kyselyn avulla syksyllä 2011 ja siihen saatiin 238 vastausta, joista 168 oli korkeakouluopiskelijoilta.

Vaikka selvitysraporttia ei tutkijan mukaan voi kutsua ”oikeaoppiseksi tutkimukseksi” heikon edustavuutensa vuoksi (Zitting 2011, 14), silti sen tuloksista voidaan nostaa tähän opinnäytteeseen keskeisimpiä ja merkittävimpiä huomioita.

Kyselyyn vastanneista hieman yli viidesosa ei ollut kiinnostunut vaikuttamisesta, mutta enemmistö vastaajista haluaisi vaikuttaa. Tämä enemmistö ei kuitenkaan välttämättä tiennyt, miten tulisi vaikuttaa. Edustuksellinen demokratia koettiin vastaajien keskuudessa kiinnostavaksi, mutta toisaalta usko osallistuvaan demokratiaan osoitautui hieman vahvemmaksi. Tietämys ja luottamus kaupungin asioihin vaikuttamisesta kasvoivat asumisvuosien myötä. (Emt., 40.)

Korkeakouluopiskelijat kokivat tehokkaimmiksi tavoiksi vaikuttaa Jyväskylän kaupungin toimintaan puoluetoiminnan, kunnallisvaaleissa äänestämisen, opiskelijan kaupunginvaltuustossa sekä opiskelijaneuvoston. Huonoimmiksi tavoiksi puolestaan koettiin muu verkkovaikuttaminen, mielipidekirjoittelu lehtiin, adressin allekirjoittaminen ja palaute kaupungin nettisivuille. Vastaajien kesken käytetyimmät vaikuttamisen keinot olivat kunnallisvaaleissa äänestäminen (100 vastaajaa), adressin allekirjoittaminen (96), järjestötoiminta (41), oppilaskuntatoiminta (36), kuntalaiskyselyyn vastaaminen (35) ja osallistuminen talkootyöhön (32). (Zitting 2011, 27, 29.)

Kyselyn avovastauksista nousi kolme keskeistä ydinviestiä (emt, 35–41): **tiedottaminen** (erityisesti vastamuuttaneiden osalta), **mielipiteiden huomioiminen** sekä **yleinen** (matalienkin kynnysten) **osallistumiskeinojen parantaminen**. Avovastauksista nousi esiin myös kansalaisten oman aktiivisen toiminnan merkitys, sillä osallistuminen ei voi tapahtua pelkästään niin, että kaupunki osallistaa sen asukkaita.

Opinnäytteen liitteistä löytyy vielä lisäksi kaksi selvityksessä esitettyä taulukkoa, joissa esitellään tuloksia vastaajien henkilökohtaisista näkemyksistä koskien väittämiä kuntalaisvaikuttamiseen liittyen.

Zitting (2011, 40) mainitsee selvityksessään, että **yhteistyötä osallisuuskasvatuksen ja opiskelijajärjestöjen välillä** tulisi harkita, sillä niillä olisi kiinnostusta edistää myös yksittäisen opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Opinnäytetyölle voi siis löytää perusteet myös tästä selvitysraportista, joka on kuitenkin tehty jo kolme vuotta sitten.

5 TULOKSET

5.1 Alkukartoitus

Haastattelut pyrittiin tietoisesti pitämään melko lyhyinä, jotta nauhoittamisen takia johtuva litterointi ei olisi käynyt liian työlääksi. Litteroiduista haastatteluista poimittiin aineistolähtöisesti kysymysten kannalta olennaisimmat asiat. Ensimmäisen kysymyksen osalta vastauksista selkeästi nostettiin joku konkreettinen rooli, joita keskenään vertailtiin. Toisen ja kolmannen kysymyksen osalta opinnäytetyöhön haluttiin nostaa enemmänkin suoria lainauksia, jotta haastateltujen mielipiteet nousevat selkeimmin esille.

5.1.1 Taustatahojen nykyinen rooli

Alkukartoituksissa haastateltavilta nousi **oman tahonsa roolista** opiskelijakuntien osallisuudessa Jyväskylän kaupungissa seuraavia nimikkeitä:

Kehittäjä	Kuvittelija	Mahdollistaja (x2)
Kohtaaja	Neuvottelija	Olematon (x4)
Keskustelija (x2)	Vastaanottaja (x2)	Tiedostaja
Yhteistyöntekijä (x2)	Ajoittainen koollekutsuja	Lobbaaja

Yhteydenottaja	Aloitteentekijä	Tunnustamaton
Yritteliäs	Odottaja	Passiivinen
Kannanottaja		

Roolinimikkeiden laajasta kirjosta voidaan päätellä, että eri taustatahojen edustajilla on selkeästi erilaisia näkemyksiä siitä, mikä oma rooli opiskelijakuntien vaikuttamisessa Jyväskylän kaupungissa tällä hetkellä on. Seuraavassa on avattu roolien taustoja eri tahojen edustajien näkökulmasta.

”Peruslähtökohtahan on se, että kaikki asukkaat, riippumatta iästä, sukupuolesta, koulutuksesta, työ- tai perhestatuksesta on yhdenvertaisia kuntalaisia. Meidän lähtökohta on, että kaikille tuotetaan niitä palveluita, mitä tarvitaan.”

– Jyväskylän kaupungin edustaja

Oheisesta kommentista välittyvä viesti siitä, että osallisuutta ja kuntalaisten kuulemistä pyritään lisäämään kaikkien kuntalaisten keskuudessa. Kaupungin edustaja tiedottaa opiskelijoiden suuren määrän suhteessa muihin kuntalaisiin, mutta lienee olennaista kysyä, miten opiskelijoiden suuri määrä on huomioitu osallisuuden näkökulmasta?

Kaupungin edustaja myönsi tarpeen kuulla opiskelijakuntia ja sanoikin kaupungin mahdollistavan monia opiskelijoiden tarpeita kuullessaan opiskelijoiden mielipiteitä eri asioihin. Mielellään kaupungin puolelta osallistutaan opiskelijakuntien kannalta paremman Jyväskylän ideoimiseen. Vaikka kaupungin edustaja korosti vuorovaikutuksen kaksisuuntaisuutta, samalla hän mainitsi opiskelijakuntien oman aktiivisuuden suuren merkityksen. Opiskelijakuntien kuntapoliittiselta toiminnalta odotetaan paljon, sillä myönnettiin, ettei kaupungissa usein erikseen kysytä mielipidettä vaan kantaa pitää ottaa omatoimisesti.

Toinen Jyväskylän kaupungin edustaja mainitsi kummivirkamiehestä, jonka vastuulla opiskelijayhteistyö on aikaisemmin ollut. Kummivirkamies on kutsunut kokoon erilaisia foorumeita, jossa opiskelijoiden näkemyksiä eri asioihin on kuultu. Kummivirka-

miehen kutsujen lisäksi opiskelijoiden edustajia on haastateltavan mukaan kutsuttu koolle tiettyjen sektoreiden, esimerkiksi joukkoliikenneasioiden, päätöksiä tehdessä.

Jyväskylän kaupunginvaltuuston edustaja myönsi haastattelussa, ettei opiskelijakuntia kuulla nykyään tarpeeksi asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa nimenomaan valtuustotasolla. Kaupunginvaltuuston edustaja tiedostaa tämän puutteen ja mainitsikin haastattelussa osuvasti:

”Totean, että nuorten integroituminen asioiden valmisteluun on saatava paremmalle tolalle. Nykyisin käy liian usein niin, että ikäihmiset ”yrittävät” ajatella nuorten puolesta päätöksiä tehdessään. Saattaa käydä niin, että omasta nuoruudesta on sen verran aikaa, että moni asia on muuttunut ihan eri asentoon nykynuorten elämässä.”

HUMAKin Jyväskylän kampukset edustajat myönsivät suoraan, että aktiivisuus kuntapoliittiseen päätöksentekoon on niin olematonta, ettei sitä voida sanoa edes olevan. Kyseisen korkeakoulun tunnettavuus on huonoa (mihin syrjäisen sijainnin ajateltiin vaikuttavan) ja yhteistyö muiden Jyväskyläläisten opiskelijakuntien kanssa on vasta alkutekijöissään. HUMAKOn, eli Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan, valtakunnallisuus nähtiin haasteena, sillä Jyväskylän kampuksella ei ole omaa järjestäytyntä opiskelijakuntaa valtakunnallisen opiskelijakunnan lisäksi.

JYYn kuntapoliittisella toiminnalla päinvastoin on Jyväskylässä pitkät juuret. JYYn edustajan mukaan heidän kuntapoliittiset vastaavansa ovat seuranneet aktiivisesti opiskelijoille tärkeitä asioita ja yrittäneet vaikuttaa niihin. Yhteyttä on otettu tapauskohtaisesti virkamiehiin ja päättäjiin ja erityisesti viime aikoina edustajan mukaan on pyritty yhä aktiivisempaan ja ideoivampaan vaikuttamiseen. Opiskelijakunnan edustajilla on intoa ja halua vaikuttaa sekä osallistua päätöksentekoon kaupungin eri työryhmissä ja tahoissa. Siitä huolimatta JYYn edustaja koki, ettei kaupunki tunnusta opiskelijoiden oikeuksia eikä arvosta heidän mielipidettään, mikä luonnollisestikin koettiin vaikuttavan kuulemisen ja osallistumismahdollisuuksien vähäisyyteen.

JAMKOn edustajan mukaan tahon tämänhetkinen rooli opiskelijakuntien vaikuttamisessa Jyväskylän kaupungissa on ollut melko passiivinen ja odottavainen. Edustaja

myönsi JAMKOn epäaktiivisuuden kuntapolitiikan osalta todeten samalla, että asioihin halutaan vaikuttaa ja siksi osallistumismahdollisuuksien parantaminen on ensiarvoisen tärkeää. Kummivirkamiehen olemassaolo on tiedostettu, mutta hänen toimintaansa on petytty, sillä vuorovaikutus on ollut mitätöntä. JAMKOssa on edustajan mukaan ihmetelty, ettei kummivirkamiehellä ole ollut painoarvoa Jyväskylän kaupungin organisaatiossa. JAMKOn edustaja nosti esiin runsaan yhteistyön kuntapoliittisessa toiminnassa JYYn kanssa, sillä yhteistyön vuoksi he ovat saaneet paljon vaikutavuutta ja siten kuuleminen on ollut aikaisempaa parempaa. Kiinnostusta yhteistyöhön myös HUMAKin opiskelijoiden kanssa on, sillä yhteistyö sinne suuntaan on ollut vähäistä.

5.1.2 Osallisuuden parantamisen merkitykset

Tähän on nostettu eri tahojen edustajien lainauksia litteroitujen haastattelujen toisesta kysymyksestä, eli **mikä merkitys kullekin taholle** sillä on, että opiskelijakuntien osallisuutta parannetaan. Lainauksien ydin on tiivistetty osioon 5.1.4. Yhteenveto.

”On sillä valtavasti merkitystä, että pystytään vaikuttamaan asioihin, kuin että pelkästään valitettaisiin ruokalan nurkkapöydässä. Samalla tietoisuus eri opiskelijakuntien olemassaolosta parani, kun yhteistyötä tehtäisiin enemmän. Yksinkertaisesti osallisuus lisää hyvinvointia, mikäli asiat todella koskettavat opiskelijoita.”

– HUMAKin edustaja

”Koen, että osallisuutta lisäämällä mm. tiedonkulku paranee merkittävästi. Kun on itse kuulemassa asioiden valmistelua ja taustoja, silloin parhaiten sisäistää päätösten sisällöt ja syyt niihin. Erityisen tärkeää se on tällä hetkellä, kun joudutaan palveluja supistamaan kireän talouden vuoksi. Mielestäni olisi vahinko, jos opiskelijakuntien aktiivisuutta ei hyödynnetä päätösprosesseissa. Nykyiset somen työvälineet tarjoavat oivalliset mahdollisuudet luontevaan yhteydenpitoon ja kuulemiseen.”

– Jyväskylän kaupunginvaltuuston edustaja

”Jyväskylän elinvoimaisuus riippuu yliopistosta ja korkeakouluista ja siitä, että opiskelijat jäävät tänne kehittämään kaupunkia. Eikö silloin olisi tärkeää, että tässä vaiheessa opiskelijat sitoutetaan kaupunkiin ja he pääsevät tekemään päätöksiä? Parhaimmassa tapauksessa opiskelijat ovat tämän alueen asukkaita ja jäävätkin sellaisiksi. Sen vuoksi on todella tärkeää, että opiskelijat saavat olla mukana tekemässä tätä kaupunkia sellaiseksi, kun he sen kokevat.”

– JYYn edustaja

”Meidän yksi iso tehtävä on toimia aktiivisesti alueella ja saada opiskelijoita mukaan päätöksentekoon. Kyllähän se varmasti helpottaisi meidän toimintaa ja samalla toisi uskottavuutta. Olisi todella iso asia, jos JAMKOn mielipidettä kysyttäisiin ja siitä oltaisiin aidosti kiinnostuneita.”

– JAMKOn edustaja

”Kaupungille koko demokratia perustuu siihen, että kaikkien, jotka ovat demokraattisessa yhteisössä, ääni kuuluu ja ääni vaikuttaa. Sen vuoksi koko demokratiajärjestelmä on toteutettu. Sama koskee myös opiskelijakunnissa toimivia. On koko opiskelijakunnan tehtävä vaikuttaa omaan porukkaan, mikä meidän kohdalla on kaikki Jyväskyläläiset tai täällä asuvat. Tärkeintä on, että se joukko (opiskelijat) löytää omat ajatuksensa ja tavoitteensa, mitä haluaa yhdessä viedä eteenpäin ja edistää. Tällöin tulee enemmän oikeita kuin väriä päätöksiä ja ratkaisuja.”

– Jyväskylän kaupungin edustaja

”Osallisuuden parantuminen olisi iso asia, sillä nyt tuntuu, että kampus on niin pieni, että se menee vain mukana ja jää jalkoihin. Olisi tosi iso juttu, jos päästäisiin vaikuttamaan. Voisimme näyttää, että me ollaan täällä opiskelemassa ja meilläkin on mielipiteitä. Opiskelijoillekin olisi suuri merkitys sillä, että päästäisiin (muiden korkeakoulujen) yhteistyökuvioihin mukaan.”

– HUMAKin edustaja

”Näen osallisuuden parantamisessa hyödyn myös kaupungille, koska jos opiskelijoilla on asiat tosi hyvin, niin tänne jäädään asumaan opiskelujen jälkeen. Siihen tarvitaan

kaupungin vastaantuloa, eikä pelkkää uskottelua, että kyllä opiskelijat tänne jäävät. Kun on tunne, että saa vaikuttaa, silloin tänne mieluummin jääkin.”

– JAMKOn edustaja

”Meille on tärkeää, että Jyväskylä on vetovoimainen kaupunki myös opiskelijoiden näkökulmasta. Osallisuuden parantamisella on varmasti merkitys myös opiskelijoiden hyvinvointiin ja siihen, että kaupunki nähdään hyvänä paikkana opiskella ja elää. Jos opiskelijoilla on joku näkökulma, jonka he saavat esille, he kokevat olevansa merkittävä toimija, heitä kuunnellaan ja he saavat viestinsä läpi tässä kaupungissa. Mielestäni sillä on merkitystä, niin kuin osallisuudella ylipäätään. Aukkailla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja saada äänensä kuuluviin. Vähintään yhtä merkityksellistä on se, että opiskelijajärjestöt saavat äänensä kuuluviin, mikä on ilman muuta osa sitä, että kaupunki on hyvä opiskelijakaupunki. Yliopisto on kansainvälisyyden ja kansainvälistymisen näkökulmasta yksi ihan keskeisin kanava. On siis monellakin tapaa tosi merkityksellinen asia, että kaupunki ottaa opiskelijoiden tarpeita huomioon ja kuulee heitä.”

– Jyväskylän kaupungin edustaja

”Kaupunki hyötyy opiskelijoista, mutta mitä opiskelijat hyötyvät kaupungista?”

– HUMAKin edustaja

5.1.3 Odotukset keskustelutilaisuuteen liittyen

Tähän osioon on nostettu eri tahojen edustajien lainauksia litteroitujen haastattelujen kolmannesta kysymyksestä, eli **mitä toiveita, ajatuksia ja ideoita** eri tahojen edustajilla oli järjestettävää keskustelutilaisuutta koskien. Odotuksia ja ideoita kysyttiin alkukartoituksen yhteydessä sen vuoksi, että haluttiin toteuttaa osallisuuden ajatusta myös opinnäytetyötä tehdessä. Ajateltiin, että kysymyksen avulla osallistettaisiin haastateltavia tilaisuuden suunnitteluun, mikä samalla voisi nostaa myös innokkuutta osallistumaan itse tapahtumaan. Toisaalta yksi näkökulma ideoiden kysymisessä oli se, että tilaisuus vastaisi mahdollisimman pitkälle siihen osallistuvien henkilöiden tarpeita ja toiveita. Lainauksien ydin on tiivistetty osioon 5.1.4. Yhteenveto.

”Rento keskusteleva, eikä liian virallinen ”pönötystapahtuma”. Kynnyksen pitää olla matala, jotta uskalletaan rehellisesti kertoa mielipiteitä. Päätäjien puolesta toivoisi konkreettista puhetta, eikä ympärilyövästä tematiikkaa.”

– HUMAKin edustaja

”Mielestäni olisi tärkeää, että siellä päivitetään, missä mennään ja onko jotain ajan-kohtaisia kysymyksiä. Samalla olisi syytä miettiä, onko jotakin jäänyt jostain menettelytavasta johtuen hampaan koloon tai käymättä läpi. Olennaista on se, miten varmistetaan, että jatkossakin yhteistyö ja keskusteluyhteys olisi mahdollisimman hyvä.”

– Jyväskylän kaupungin edustaja

”Tilaisuus voisi olla tiiviimpi ja intiimimpi, toisaalta en tiedä sotiiko se osallisuuden ajattelua vastaan. Toivoisin, että siellä pystyttäisiin keskustelemaan faktoista faktoina ja voitaisiin keskustella oikeasti siitä, mikä mättää kun opiskelijat nähdään tällaisina. Olisi tärkeä purkaa niitä ennakkoluuloja, joissa ”opiskelijat tulee ja valtaa koko kaupungin päätöksenteon ja kaikki menee ranttaliksi”. Pitäisi keskustella siitä, että opiskelijoilla on uusia ajatuksia ja ideoita, joista voisi olla myös hyötyä.”

– JYYn edustaja

”Tapaamisen voisi juoksuttaa läpi siten, että tilaisuuden tarkoituksen ja tavoitteiden selvittämisen jälkeen tehtäisiin sekaryhmissä ryhmätyö osallisuuden kehittämiseksi. Ryhmätyön tuloksena saataisiin mallinnus, miten Jyväskylässä nuorten osallisuus päätöksenteossa saadaan toimimaan luontevasti. Ohjelmaan tulee sisällyttää kevenysosuus, jotta ei mene liian vakavaksi. Se voi olla musiikkia tai jotain yhdessä tekemistä, kisa tai joku sellainen.”

– Jyväskylän kaupunginvaltuuston edustaja

”Alustus on alussa pakko olla. Eli lyhyesti miksi ollaan täällä, mitä on tavoitteita ja keitä täällä on. En näkisi huonona, että opiskelijakuntien edustajat kertoisivat omasta organisaatiosta. Ei välttämättä ole kaikille itsestään selvää, että miten JYY, JAMKO ja HUMAKO toimii. Jonkinnäköiset jaotellut workshopit, missä pöydässä istuu sekaisin opiskelijoita ja päättäjiä. Jokaiseen pöytään nimetään erikseen keskustelun vetäjä ja

kokooja. Sitten ryhmäkeskustelun jälkeen käydään anti läpi. Sitä kannattaa miettiä katsotaanko jonkinlainen paneeli tarpeelliseksi.”

– HUMAKin edustaja

”En ottaisi liikaa ihmisiä, koska silloin ei pysytä välttämättä asiassa. Mieluummin tiiviimpi porukka, ketkä toimii siinä ytimessä. Kaupungistakin ne, ketä oikeasti voi tehdä asioille jotain. Isoin toive olisi hedelmällinen keskustelu, jossa opiskelijat ote- taan tosissaan ja asioille aidosti tehdään jotain. On hyvä selvittää konkreettisia tapo- ja, miten opiskelijoita halutaan ottaa enemmän mukaan. Tiedotus on tärkeää, jotta kaikki tapahtumaan osallistuvat tietävät sen todellisen tarkoituksen.”

–JAMKOn edustaja

”Pitää pohtia jatketaanko kummivirkamiestoimintaa vai tehdäänkö jotain muuta. Mikä on luontevaa ja mikä tuottaa oikeita tuloksia? Ei kannata synnyttää jotain jär- jestelmää vain sen vuoksi, mikä näyttäisi siltä, että sen kautta vaikuttaminen toteu- tuu. Pitää olla jotain, jolla oikeasti on vaikutusta.”

– Jyväskylän kaupungin edustaja

”Tärkeää saada suunvuoro, jolloin pääsisi myös intiimimmin puhumaan muiden kans- sa. Suuressa joukossa voi ujous iskeä. Tosi mukavaa, että pääsee kohtaamaan ja kes- kustelevaan asioista.”

– HUMAKin edustaja

5.1.4 Yhteenveto

Eri tahoilla on hyvin erilaiset näkemykset siitä, mikä **rooli** omalla taustataholla on opiskelijakuntien osallisuudessa. Opiskelijakunnat kokivat vaikutusmahdollisuusis- saan **paljon kehitettävää** kun taas kaupungin edustajien osalta välittyi enemmän viestiä siitä, että **opiskelijoita kuullaan jo nyt** monella eri tapaa. Esimerkiksi kummi- virkamiestoiminta ja erilaiset foorumit ovat olleet tapoja kuulla opiskelijoita, mutta ne on opiskelijakuntien keskuudessa koettu riittämättömiksi, ellei jopa näennäisiksi, osallistumisen mahdollisuuksiksi. Niin opiskelijakuntien kuin kaupungin virkamiehien

ja päättäjien edustajat kokivat, että opiskelijakuntien **osallistumisen keinoja on parannettava ja lisättävä**, jotta tahojen roolit voisivat tulevaisuudessa olla nykyistä aktiivisempia ja siten aitoja vaikuttamiskokemuksia syntyisi.

Opiskelijakuntien osallisuusmahdollisuuksien parantamisen jokainen haastateltava näki todella **merkityksellisenä** ensisijaisesti omalle taholleen, mutta myös muille toimijoille. Vastauksista nousi esiin se, että vaikuttamismahdollisuuksia pitää parantaa erityisesti sen vuoksi, että Jyväskylässä on **opiskelijoita määrällisesti hyvin suuri osa kuntalaisista**. Osallisuuden parantamisella nähtiin selkeä vaikutus opiskelijoiden **hyvinvointiin**, mikä osaltaan lisää **sitoutumista Jyväskylän kaupunkiin**.

Jyväskylän kaupungilla on vetovoimainen ja hyvä maine opiskelijakaupunkina. Osallisuuden parantaminen nähtiin edustajien mukaan selkeänä edistäjänä **ylläpitämään Jyväskylän hyvää mainetta** myös tulevaisuudessa. Kaupungin näkökulmasta olennaista on myös se, kun opiskelijakunnat (ja muutkin kuntalaiset) ovat mukana päätöksenteossa, syntyy **vähemmän ns. vääriä päätöksiä**, jolloin Jyväskylää pystytään kehittämään sen asukkaiden toiveiden mukaiseen suuntaan.

Osallisuuden parantamisella arveltiin olevan vaikutusta **yhteistyön paranemiseen** niin korkeakoulujen kuin opiskelijoiden ja päättäjien sekä virkamiesten välillä. Erityistä huomiota on syytä kiinnittää siihen, että HUMAKissa kuntavaikuttaminen on ollut todella vähäistä, joten siellä osallisuuden parantaminen, ja ylipäätään osallistumisväylien kehittäminen, koettiin erityisen merkitykselliseksi.

Ideoita, ajatuksia ja odotuksia keskustelutilaisuuteen liittyen haastatteluista nousi selkeästi esille se, että tapahtumasta haluttiin **intiimi**, jossa keskeiset toimijat ovat osallisina. Suurta ja avointa tilaisuutta ei pidetty tähän tarpeeseen tarkoituksenmukaisena. Aito, **hedelmällinen keskustelu** ja kohtaaminen koettiin ensiarvoisen tärkeäksi, sillä opiskelijakuntien edustajien vastauksista paistaa läpi huoli siitä, etteivät päättäjät heitä aidosti kuuntele. **Konkreettisten jatkotoimien** ja toimintatapojen kehittäminen pidettiin tärkeänä. Tilaisuuden **käytännönjärjestelyistä** nousi toiveet ennakkotehtävästä, alustuksesta, eri toimijoiden esittelystä, erilaisista pienryhmätöistä sekä kevennysosuudesta.

5.2 Keskustelutilaisuus

5.2.1 Työskentelyn tuloksia

Työskentelyn päätavoitteena oli kehittämistyön toimintasuunnitelman laatiminen, jota seuraavassa luvussa käsitellään tarkemmin. ”Menetelmä-ähkyn” välttämiseksi pyrittiin tilaisuudesta vähentämään kaikki muu kirjoittaminen, jotta osallistujilla riittäisi energiaa viimeiseen vaiheeseen. Kolme ensimmäistä työskentelyvaihetta olivat siis 1. Visio, 2. Vision esteet ja 3. Ratkaisut esteisiin. Kunkin työskentelyvaiheen aikana ryhmät saivat vapaamuotoisesti ideoida ja keskustella aiheesta ja halutessaan kirjata muistiinpanoja keskusteluunsa liittyen. Jokaisen vaiheen jälkeen ryhmien ajatukset purettiin yhteisesti niin, että jokainen ryhmä sai vuorollaan tuoda esiin omat ajatuksensa. Tilaisuuden läpiviejänä opinnäytteen tekijä kirjoitti purkujen aikana ryhmien ajatuksia erittäin vapaamuotoisesti taululehtiöille, jotta seuraavan vaiheen työskentelyssä ryhmillä olisi ollut pientä muistutusta siitä, mitä edellisessä vaiheessa puhuttiin. Kuvat taululehtiöistä löytyvät liitteistä.

5.2.2 Kehittämistyön toimintasuunnitelma

Käytännön työkalu kehitysprojektin läpiviemiseksi on kehittämissuunnitelman toteuttaminen, mikä vaatii toimintasuunnitelman (Kananen 2012, 77). Keskustelutilaisuuden lopussa tehtiin **kehittämistyön toimintasuunnitelma** (pohja mukailen emt.), jossa hyvin tarkasti määriteltiin eri toimijoiden tehtävät ja vastualueet. Ryhmiin jaettiin ensiksi tyhjät toimintasuunnitelmataulukot, joiden otsikoiden avulla ryhmät pystyivät tuottamaan ideat muistilapuille. Eri ryhmille annettiin eriväriset laput, mikä helpotti visuaalisen kokonaisuuden hahmottamista. Kehittämistyön toimintasuunnitelma tehtiin muistilappuja hyödyntämällä, sillä näin pystyttiin helposti poimimaan yhteneviä asioita toistensa lähettyville ja poistamaan mahdollisia päällekkäisyyksiä.

Kun kaikki laput oli kiinnitetty, käytiin tuotos yhteisesti lappu lapulta läpi ja keskusteltiin konkreettisesti siitä, mitä mikäkin taho tulee tekemään ja millä aikataululla.

Muistilappujen käyttö osoittautui hyväksi ideaksi ja osallistujat vaikuttivat innokkailta

ideoimaan toimenpiteitä lappujen avulla. Myös käytännön kannalta lappujen käyttö oli hyvä päätös, sillä näin aineiston mukaan ottaminen oli helppoa.

KUVIO 11: Muistilappujen käyttö toimintasuunnitelman teossa

Koska kyseiseen suunnitelmaan laitettiin esimerkiksi henkilöiden nimiä, on alla oleva versio kehittämissuunnitelmasta hieman lyhennetty ja siten epätarkempi kuin virallinen toimintasuunnitelma.

	Interventio Tavoite: Mitä?	Tehtävät Miten? Kuinka?	Henkilöt Kuka? Ketkä?	Milloin? Alku ja loppu	Missä?	Aineelliset ja taloudelliset resurssit
N U V A	Luodaan nuorille entistä parempi ja monipuolisempi vaikuttamiskanava	Huolehditaan edustavuudesta ja rajapintayhteistyöstä opiskelijoiden kanssa	Nuva	Jatkuvaa	Nuorten keskuudessa	Nuvan rahat, tilat
J A M K O	Kaupungilta perehdytys kunta-asioihin ja vaikuttamiseen	Kutsutaan kaupungin edustaja pitämään luento/esitys JAMKON hallitukselle ja edustajistolle	Kaupungin edustaja & JAMKO	12/14	JAMK	Kahvitarjoilu, tilat
	Huomioidaan asia omassa tosussa vuodelle 2015	Nostetaan tärkeät asiat kehittämiskohteiksi	JAMKON hallitus 2014	20.10. 14	Tosutyöskentely	
J Y Y	Aktivoidaan opiskelijoita seuraavissa kuntavaaleissa	Somekampanjan ja keskustelutilaisuuden järjestäminen	Tiedottaja ja hallitus	Jatkuvaa toimintaa	Yliopisto	Kahvit, tilat
	Vahvistetaan kuntavaikuttamisen kulttuuria JYYssä	Kirjataan jatkossakin toimintasuunnitelmaan kuntavaikuttaminen	Hallitus, henkilö-kunta ja edustajisto	Vuosittain	Yliopisto	
K A U P U N K I	Sähköisen viestinnän kehittäminen viestinnän painopisteeksi vuodelle 2015	Kaupungin talousarvio 2015	Viestintä	Vuosi 2015		
	"Some-tiedotus"	Olla osa kaupungin työryhmää	Mediakasvatuksen nuori-sonohjaaja			
	Kaupungin viestinnän parantaminen	"Someaktiivointi" → Sopivassa suhteessa → Tietoa päätöksenteosta	Viestintä	Jatkuvaa toimintaa	Erityisesti Some	Viestinnän kohdentaminen

		ja vaikuttamisesta SEKÄ porkkanoista, joita opiskelijoille on tarjolla → Kohdennettu mainonta (sponsorointi)			kuten Facebook	
	”Asiantuntijaluennot”	Osallistutaan tarpeen vaatiessa	Nuorisopalvelut		Missä halutaan	Työaika
	Päätäjätapaamiset	Päätäjät/virkamiehet vierailevat oppilaitoksissa	Oppilaitokset		Oppilaitokset	
K A I K K I T A H O T	Opiskelijafoorumi 2x vuodessa	Viedään asia kaupungin johtoryhmään	Vastuhenkilöt	Esittely 10/2014		
	Opiskelijafoorumin rakenne säännölliseksi	Valtuustoaloite 29.9.2014 kaupunginvaltuuston kokoukseen	Vastuhenkilöt	1. Foorumi keväällä 2015 → Jatkuva prosessi	1. Foorumi kaupungintalolla, jatkossa vaihtuu	Tilat, henkilöt, kahvitarjoilut
	Kaupunginjohtajan työhaastatteluihin yksi kysymys opiskelijakunnilta	Ideoidaan yhteistyössä yksi kysymys ja lähetetään eteenpäin	JYY, JAMKO, (Humak?) Koonti-vastaava	Heti, kuitenkin 20.10.14 mennessä	Sähköisesti /tapaaminen	
	Opiskelijavaikutusten arviointi kaupunki-strategiaan	Lausuntopyyntö ja kuuleminen	JYY, JAMKO, (Humak?) Koonti-vastaava	Heti, kuitenkin 31.10.14 mennessä		
	Yhteinen kuntapolitiittinen ohjelma	Etsitään yhteiset tavoitteet ja sovitaan jatkovalmistelusta	JYY, JAMKO, Nuva (Humak?), myöhemmin yhteistyössä kaupungin kanssa	Aloitukset keväällä 2015 Foorumissa, valmis syksyn 2015 Foorumissa		Sitoutunut työryhmä, tilat, kahvit
	Huomioidaan toimijoiden vaihtuminen yhteistyötahoissa	Sitoudutaan ilmoittamaan muille toimijoiden vaihtumisesta ja perehdytetään oman tahon toimijat	JYY, JAMKO, Nuva, kaupunki, Humak	Joka vuoden tammikuu	Sähköposti / linkki tahon nettisivuille	
	YHTEISTYÖN TULOSTEN SEURANTA	Jatkuvasti kirjataan tuloksia ja tiedotetaan niistä. Foorumeissa kartoitetaan tilanne kaikille	Kaikki tahot seuraavat omien tehtävien toteutumista	Jatkuvaa		

TAULUKKO 8: Kehittämistyön toimintasuunnitelma

Toimintasuunnitelma kaikkine yksityiskohtineen kirjoitettiin puhtaaksi ja lähetettiin sähköpostilla tilaisuuteen osallistuneille maanantaina 29.9.2014. Sähköpostiin laitettiin liitteeksi myös tilaisuudessa käytetty PowerPoint-esitys, sillä sen lähettämistä pyydettiin tilaisuudessa.

5.3 Palautekyselyn tulokset

Keskustelutilaisuuteen luotiin opinnäytteen tarpeisiin räätälöity palautelomake, jonka osallistajat täyttivät tilaisuuden lopussa. Palautekyselyyn vastasivat tilaisuuden työskentelyyn osallistuneet kutsuvieraat sekä kaksi tilaisuuden järjestämisessä auttanutta nuorisonohjaajaa. Palautekyselyyn vastauksia tuli yhteensä 15 kappaletta. Kyselyn monivalintaosion vastaukset jakautuivat seuraavalla tavalla:

Väittäjä	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Ennakkotiedotus oli hoidettu hyvin.			1	6	8
Tilaisuuteen kannatti osallistua.				2	13
Käytetyt menetelmät olivat innostavia.				5	10
Tilaisuuden järjestäjä oli osaava.				3	12
Nyt tiedän, mitä konkreettista opiskelijakuntien osallisuuden parantamiseksi tehdään.			1	7	7
Tilaisuus muutti käsityksiäni opiskelijakuntien osallisuudesta positiivisempaan suuntaan.		1	2	7	5
Koen, että yhteistyö eri tahojen edustajien kesken on tämän tilaisuuden ansiosta parantunut.				6	9
Odotan innolla eri tahojen yhteistyötä opiskelijakuntien osallisuuden parantamiseksi.				5	10

TAULUKKO 9: Palautekyselyn monivalintakysymysten tulokset

Ensimmäisessä avokysymyksessä kysyttiin, **mikä tilaisuudessa oli erityisen hyvää.**

Hyvä ja avoin keskusteluilmapiiri nousi monista vastauksista esille. Keskeisistä tahoista oli vastausten mukaan riittävä edustus, toisaalta osallistujamääräkin oli sopivan pieni. Vastauksista nousi esille myös ulkopuolinen koollekutsuja, konkretiaa tavoitteleva menetelmä, napakka vetäminen ja keskusteluttaminen eri ryhmissä.

Muutos- ja kehitysideoina nousi seuraavia ajatuksia: Enemmän nuorten edustajia, samanlainen tilaisuus kaikille avoimena, enemmän päättäjiä paikalle ja keston lyhentäminen. Yhdessä vastauksessa mainittiin, että jatkojalostettavat ideat olisi voinut jakaa eri ryhmille, jolloin ryhmät olisivat ideoineet eri asioita ja siten olisi säästetty aikaa. Yhdessä lomakkeessa oli vastattu ”En osaa sanoa, miten voisi enää parantaa”.

Muita terveisiä tilaisuuden järjestäjille tuli paljon. Yhdeksässä palautteessa kiitettiin tilaisuudesta ja järjestämisestä sekä neljässä palautteessa toivotettiin onnea opin- näytetyön tekemiseen. Kahdessa palautteessa todettiin, tosin hieman eri sanavalin- noin, että kaikki toimi iltapäivässä hienosti. Työpanos koettiin tärkeäksi ja kahdessa palautteessa toivottiin toiminnan jatkumista myös tulevaisuudessa.

Palautekyselyn avulla saatiin selville, että tilaisuuteen osallistuneet olivat vahvasti sitä mieltä, että tilaisuuteen kannatti osallistua. Heidän **käsitykset** opiskelijakuntien osallisuudesta **muuttuivat positiivisempaan suuntaan** tilaisuuden ansiosta. Vastauk- sista nousee selkeästi esille se, että **yhteistyön eri tahojen edustajien kesken koet- tiin parantuneen** ja tilaisuuteen osallistuneet **odottavat innolla tulevaa yhteistyö- tään** opiskelijakuntien osallisuuden parantamiseksi.

6 LUOTETTAVUUSARVIOINTI

6.1 Toteutustapa

Laadullisen tutkimuksen tärkeä tehtävä on olla **emansipatorinen**, millä tarkoitetaan, että tutkimuksen tulisi lisätä tutkittavien ymmärrystä asiasta ja vaikuttaa siten myön- teisesti tutkittavaa asiaa koskeviin ajattelu- ja toimintatapoihin. Tutkittaville pitäisi jäädä haastattelusta ”jotakin käteen”, jolloin haastattelu ei ole pelkästään tiedon hankkimisen väline. (Vilkkä 2005, 103.) Tässä tutkimuksessa emansipatorisuus toteu- tui alkukartoitusten haastattelutilanteissa, sillä monet haastateltavat saivat paljon uutta tietoa ja olivat aiheesta innoissaan. Erityisesti viimeinen kysymys koskien odo- tuksia keskustelutilaisuuteen motivoi haastateltavia tulemaan keskustelutilaisuuteen ja siten pohtimaan teemaa tarkemmin myös haastattelun ulkopuolella. Emansipato- risuus toteutui myös vahvasti keskustelutilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden osalta.

Kehittämisen etenemistä kuvaavia malleja on monenlaisia. Kehittämisen prosessi muodostuu kuitenkin aina erilaisista tehtäväkokonaisuuksista: perustelusta, organi-

soinnista, toteutuksesta, arvioinnista ja tulosten levittämisestä. (Toikko & Rantanen 2009, 56.) Seuraavassa kaaviossa kukin tehtäväkokonaisuus on eritelty ja lyhyesti pohdittu kunkin osa-alueen toteutumista tässä opinnäyteprojektissa. Näkökulmien esilletuonnissa on hyödynnetty Toikon ja Rantasen (2009, 57–63) erittelyjä eri tehtäväkokonaisuuksista.

Tehtäväkokonaisuus	Toteutuminen
Perustelu	Toiminnan lähtökohdat määriteltiin ja perusteltiin. Nykytilanteen haasteet selvitettiin ja visio tulevasta motivoi prosessin tekoon.
Organisointi	Työlle haettiin tutkimuslupa Jyväskylän kaupungin perusopetuspalvelujen vastuualuejohtajalta maaliskuussa 2014. Sen jälkeen suunniteltiin ja valmisteltiin käytännön toteutusta. Prosessin alussa tehtiin toimintasuunnitelma siitä, miten prosessi etenee, mitä tavoitteita ja mikä kohde sillä on. Toimeksiantajan kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä koko opinnäyteprosessin ajan.
Toteutus	Toteutusta ideoidessa pohdittiin paljon sitä, miten prosessin eri osatekijät vastaavat asetettuihin tavoitteisiin. Prosessin edetessä toteutus oli pitkälti konkreettista tekemistä mm. haastattelujen ja keskustelutilaisuuden käytännön järjestelyjen osalta. Keskustelutilaisuudessa käytetyt toimintatavat valittiin juuri tähän tarkoitukseen sopiviksi, jolloin pohtiva ja analysoiva ote työskentelyyn mahdollistui. Kehittämistyön toimintasuunnitelman luominen oli yhteistyön syttymisen lisäksi keskustelutilaisuuden ehkä tärkein anti.
Arviointi	Kehittämisprosessia ohjattiin jo alkukartoitusvaiheessa, jolloin kartoitettiin haastateltavien toiveita keskustelutilaisuuteen liittyen. Keskustelutilaisuuden loppuun täytettävä palautelomake pyrki tuomaan vastauksia siihen, onko keskustelutilaisuus saavuttanut tavoitteitaan ilmiötä kehittävänä toimintana.
Tulosten levittäminen	Valmiin opinnäytteen esittämissäpäivänä 22.10. opinnäytteen keskeisimmistä tutkimustuloksista lähetettiin kaupungin nuorisopalvelujen kanssa mediatiedote, jossa oli myös yhteyshenkilön yhteystiedot. Valmis opinnäytetyö toimitettiin myös haastatelluille, tilaisuuteen osallistuneille ja muille prosessin aikana asiasta kiinnostuneille henkilöille.

TAULUKKO 10: Kehittämisprosessin tehtäväkokonaisuudet

Opinnäytetyöprosessin aikana esiintyneet haasteet

Alkukartoitusten haastattelutilanteissa kysymyksiä jouduttiin välillä tarkentamaan hyvinkin paljon, sillä osa haastateltavista oli ymmärtänyt kysymyksiä väärin. Lienee olennaista kysyä, olivatko esitetyt kysymykset liian vaikeita? Voi olla, että alkukartoituksen vastaukset olisivat erilaisia, mikäli kysymyksiä olisi tarkennettu ja selitetty etukäteen lähetetyssä sähköpostissa vielä enemmän.

Tilaisuuden järjestämiseen liittyi paljon käytännön asioiden järjestelyä ja sopimista, jotka vaativat kärsivällisyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja kykyä tehdä päätöksiä myös lyhyessä ajassa. Merkittävän tapahtuman järjestäminen luonnollisestikin loi opinnäytteen tekijälle paineita ja siten suuren haasteen ison ja merkittävän tapahtuman vastuunkantajana.

Tapahtuman järjestämisessä merkittävin eteen kohdannut haaste oli keskustelutilaisuuteen kutsuttavien henkilöiden tavoittaminen. Tilaisuuden kutsuvieraslista eli oikeastaan kokoajan, sillä kutsutuilla oli muita menoja tai niitä saattoi tulla hyvinkin pienellä varoajalla. Tilaisuuden koollekutsujana opinnäytteen tekijällä oli erityisesti keskustelutilaisuuden viimeisen ilmoittautumispäivän tienoilla suuri työ soitella virkamiehiä, päättäjiä ja opiskelijaedustajia läpi, jotta tilaisuuteen saataisiin riittävä määrä osallistujia paikalle. Näin jälkepäin ajateltuna tilaisuuden koko oli kuitenkin hyvä ja paikalla oli kattavasti eri tahojen edustajia.

6.2 Yleistettävyyden, luotettavuuden ja pätevyyden

Kehittämistutkimuksen tulosten arviointi perustuu kaiken tutkimustyön tapaan hyvään **dokumentaatioon**. Kehittämisprosessin vaiheet, lähtökohtatilanne, lopputulokset sekä menetelmien yksityiskohtainen kuvaaminen on dokumentoinnin ydin. (Kananen 2012, 165). Opinnäytetyöraporttiin on pyritty dokumentoimaan kaikki prosessin vaiheet ja niihin liittyvät valinnat perusteluineen hyvin yksityiskohtaisesti, jotta opinnäytteen hyödynnettävyys olisi mahdollisimman suuri. On ollut tietoinen päätös, että opinnäytteessä on käytetty paljon kuvioita, taulukoita ja liitteitä, sillä näin koko opinnäyteprosessin mahdollisimman tarkka dokumentointi on mahdollistunut. Tulosten ja johtopäätösten aukoton todistusketju on yksi luotettavuusarvioinnin edellytys (emt.), jolloin voidaan nähdä, että tässä opinnäytetyössä luotettavuus toteutuu siltä osin hyvin.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan **tulosten pysyvyyttä**, eli sitä saadaanko samat tulokset jos tutkimus toistetaan (Kananen 2012, 167). Tämänlaisessa tutkimuksessa tulokset riippuvat todella paljon valikoiduista haastateltavista ja keskustelutilaisuuteen osal-

listujista, sillä tulokset kertovat henkilöiden omakohtaisista kokemuksista asiaan liittyen. Tutkimusta uusittaessa erilaisten tulosten saaminen erityisesti keskustelutilaisuuden osalta on täysin ymmärrettävää, sillä lopputulos perustuu juuri siinä tilanteessa kyseisellä kokoonpanolla tehtyihin ryhmittöihin. Voisi siis ajatella, että reliabiliteetti ei tässä opinnäytteessä toteudu, mutta toisaalta kehittävässä toimintatutkimuksessa on ymmärrettävää, että tulokset saattavat muuttua ja kertovat osaltaan toiminnassa työskennelleiden ihmisten käsityksistä.

Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että **tutkitaan oikeita asioita** (emt.). Opinnäytetyössä on käytetty menetelmiä, joiden avulla on etsitty vastauksia tutkimuskysymyksiin. Menetelmät ja kaikki prosessin aikana tehdyt valinnat on perusteltu valittu juuri tähän tarkoitukseen sopiviksi. Käsitteet ja aiheeseen liittyvä teoria on pyritty tuomaan kattavasti ja johdonmukaisesti esille.

Validiteetin ehkä tärkein alalaji on ulkoinen validiteetti, joka mittaa tutkimustulosten yleistettävyyttä. Tulee kuitenkin huomioida, että kehittämistutkimus ei pyri yleistämään, sillä tuloksena saatua muutosta ei voida sellaisenaan siirtää vastaaviin yrityksiin/toimijakokonaisuuksiin. (Kananen 2012, 168–169.) Tämä opinnäytetyö ei ole yleistettävissä, sillä tässä on tutkittu paikallisesti eri toimijoiden asenteita ja mielikuvia ja niiden pohjalta lähdetty kehittämään toimintaa. Opinnäytetyöprosessissa kuitenkin tulee ilmi esimerkiksi opiskelijakuntien toiminta kuntapolitiikassa valtakunnallisesta näkökulmasta tarkasteltuna ja siten opinnäytettä voi soveltaa ja vertailla muiden opiskelijakaupunkien tilanteeseen opiskelijoiden osallistamisessa.

Hyvänä esimerkkinä onnistuneesta kehittämistyöstä opinnäytetyö on **hyödynnettävissä** kaikissa kaupungeissa, joissa opiskelijakuntien osallisuuden kehittämistä mietitään. Mitä luultavimmin kehittämiselle ei olisi haittaa missään suomalaisessa opiskelijakaupungissa, joten toivon mukaan opinnäytetyö leviää laajaan tietouteen ja siten nostattaa aiheita myös yhteiskunnalliseen keskusteluun. Opinnäyte on kiinnostanut mediaa jo ennen virallista julkaisuaan, mikä osoittaa sen, kuinka aihe on olennainen ja kiinnostava myös median näkökulmasta.

Opinnäytetyöprosessin ajan pyrittiin jatkuvasti toteuttamaan **hyvää tieteellistä käytäntöä**, mikä vaikutti eettisiin valintoihin prosessin edetessä. Oli esimerkiksi tietoinen päätös, ettei ketään tahojen edustajaa esitelty opinnäyteraportissa nimeltä vaan anonymiteetti suojaten. Keskustelutilaisuuden raportoinnissa ja mediatiedottamisessa pyrittiin edistämään osallistujien anonymiteettiä niin, ettei tilaisuudessa olleita tullut sitäkään kautta ilmi. Kaikki opinnäytteeseen liittyvät aineistot, haastattelut ja muistiinpanot hävitetään luotettavalla tavalla välittömästi opinnäytetyöprosessin päätyttyä. On syytä kiinnittää huomiota siihen, että tässä opinnäytetyöprosessissa sähköpostitse käytiin todella paljon viestiliikennettä, jolloin myös kaikkien sähköisten keskustelujen huolellinen poistaminen on ensisijaisen tärkeää.

6.3 Tutkijan rooli

Tämänlaisen toiminnallisen opinnäytetyön etenemisessä on syytä kiinnittää huomiota siihen, mikä tutkijan rooli opinnäytetyössä, ja tässä tapauksessa erityisesti keskustelutilaisuudessa, oli.

Koska tutkijalla on vankkaa kiinnostusta osallisuuteen ja vaikuttamiseen liittyviin asioihin, koko opinnäytetyöprosessin aikana pyrittiin tietoisesti unohtamaan tämä asetelma ja tekemään opinnäytetyötä nimenomaan tutkijanäkökulmasta. Tällöin mahdolliset omat mielipiteet ja käsitykset pyrittiin pitämään mahdollisimman pieninä niin, etteivät ne vaikuttaisi opinnäytetyön tuloksiin ja siten luotettavuuteen.

Keskustelutilaisuudessa tutkija oli tilaisuuden puheenjohtaja ja läpiviejä. Hänen vastuullaan oli alkupuheenvuoron pitäminen, keskustelun ja ryhmätöiden vetäminen, yhteenveto, palautekyselyn alustus ja loppupuheenvuoron pitäminen. Tutkija osallistui keskusteluun johdattelijana ja perehdyttäjänä, mutta hän ei missään vaiheessa pyrkinyt esimerkiksi johdattelemaan tilaisuuteen osallistujia tiettyihin ideoihin, ratkaisuihin tai johtopäätöksiin. Tutkija oli siis keskustelun **mahdollistaja** kokoamalla eri tahojen edustajat yhteen ja luomalla heille positiivinen ympäristö ideointiin ja kehittämiseen, mutta lopulta itse kehittämistoiminta oli osallistujien itsensä vastuulla.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön monien eri vaiheiden avulla pyrittiin saamaan vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Alkukartoituksilla selvitettiin opiskelijakuntien osallisuuden nykytilannetta ja alkukartoituksen toteutus onnistui hyvin ja oli hyvä lähtökohta koko opinnäyteprosessin aloittamiselle. Keskustelutilaisuuden antina saatiin konkreettisia vastauksia siitä, miten osallisuutta lähdetään parantamaan kunkin tahon osalta ja millä aikavälillä kehittämistyöhön sitoudutaan.

Alkukartoituksissa niin opiskelijakuntien kuin Jyväskylän kaupunginkin edustajilla oli mielipide siitä, että vuorovaikutus opiskelijoiden, päättäjien ja virkamiesten välillä ei ole parhaalla mahdollisella tolalla. On hyvä muistaa, että **tiivis vuorovaikutus** kunta-laisten, luottamushenkilöiden ja hallinnon välillä on kaiken kunnan toiminnan perusta (Kurikka, Majoinen & Ojankoski 2012, 16). Keskustelutilaisuuden seurauksena tehtiin heti seuraavalla viikolla **valtuustoaloite opiskelijafoorumien luomisesta** säännölliseksi tavaksi kuulla opiskelijoita Jyväskylän kaupungissa, joten on perusteltua sanoa, että tiiviiseen vuorovaikutukseen on erittäin hyvät edellytykset mikäli aloite etenee. Toki yhteistyötahojen välinen vuorovaikutus parani jo itse keskustelutilaisuuden aikana, sillä monet vaihtoivat yhteystietojaan ja loivat siten suhteita muihin tilaisuudessa olijoihin.

Tilaisuuden alussa mainittiin selkeästi, kuinka opinnäytteen tekijän rooli on osallistaa toimijoita ja siten antaa heille mahdollisuus vaikuttamiseen kokoamalla yhteistyötahot tapahtuman muodossa saman pöydän ääreen. Tällöin osallistujien roolina on mahdollisuuksien hyödyntäminen ja osallistuminen. Näillä korostuksilla pyrittiin aikaansaamaan jo tilaisuuden alussa mahdollisimman avoin keskusteluilmapiiri. Osallistumisen ja osallistamisen (Toikko & Rantanen 2009, 90) selittämällä heti tilaisuuden alussa oli luultavimmin vaikutusta myös siihen, miten tilaisuuteen osallistuneet lähtivät ideoimaan teemoja eri ryhmissä hyvin aktiivisesti tilaisuuden alusta loppuun asti.

Keskustelutilaisuudessa käytetty demokraattiseen dialogiin perustuva työkonferenssi –menetelmä (Toikko & Rantanen 2009, 104) osoittautui **onnistuneeksi menetelmävalinnaksi** tähän keskustelutilaisuuteen. Tilaisuuden läpiviejän näkökulmasta mene-

telmä oli tulevaisuussuuntautunut ja lähtökohdiltaan positiiviseen ajatteluun tukeva, mikä edesauttoi tilaisuuden läpiviemistä. Palautteissa tilaisuuteen osallistuneet kokivat menetelmän innostavaksi ja käytetty menetelmä selvästi havaintojen perusteella tuki uuden ideoimista ja avointa keskusteluilmapiiriä. Kyseisen menetelmän käyttöä saman tyyppisissä osallisuutta kehittävässä keskustelutilaisuuksissa voidaan hyvän kokemuksen perusteella suositella.

Zittingin (2011) selvitysraportin tavoin opinnäytteen tuloksissa nousi selkeästi esille se, että opiskelijoilla on kiinnostusta ja halua vaikuttaa, mutta tiedot ja taidot vaikuttamiseen ovat tällä hetkellä kehittämisen tarpeessa. Zittingin tutkimusten avovastauksissa yksi keskeinen ydinviesti olikin **tiedottamisen kehittäminen**. Keskustelutilaisuudessa ja lopulta kehittämistyön toimintasuunnitelmassa nostettiin tiedotuksen merkitystä todella paljon, mikä toivon mukaan tulee vaikuttamaan positiivisesti myös opiskelijoiden tietoihin ja taitoihin vaikuttamista, päätöksentekoa ja osallistumista kohtaan.

Kaikki osallisuuden muodot, **tieto-, päätös-, suunnittelu- ja toimintaosallisuus** (Kohonen & Tiala 2002, 6) on nähtävissä myös kehittämistyön toimintasuunnitelmassa, sillä opiskelijoiden osallisuutta pyritään suunnitelman toimien avulla edistää hyvin monipuolisella tavalla. Keskustelutilaisuus yhteistyön aloittajana on nostanut kaikkia tahoja osallisuuden portaille (Arnstein 1969, 217) ylöspäin. Aiempi mahdollinen kiiltokuvamaisuus, tynnyttely ja osin saavuttamaton viestintä muuttui kumppanuudeksi, joka toivon mukaan tulevaisuudessa lähenee yhä **opiskelijälähtöisempää päätöksentekomallia**, mistä myös kehittämistyön toimintasuunnitelma osaltaan viestii.

Keskustelutilaisuus onnistui suunnitelmien mukaan, itse asiassa jopa paremmin mitä järjestäjät olisivat voineet uskoakaan. Keskustelutilaisuuden ehkä suurimpana menestysideana oli kaksi kertaa vuodessa tapahtuvan opiskelijafoorumien järjestäminen säännölliseksi toiminnaksi yhteistyön kehittämisessä. Kuntalain 27§:ssä mainitaan (ks. kohta 2.1.2), että kunta voi järjestää kuulemistilaisuuksia sekä yhteistyötä kunnan tehtävien hoitamisessa, joten näin Jyväskylän kaupunki toteuttaa myös lain asettamia velvollisuuksiaan.

Palautekyselyn mukaan tilaisuuteen **osallistujat kokivat tilaisuuden mielekkääksi, menetelmät innostaviksi ja järjestelyt onnistuneiksi**. Tilaisuuteen osallistuneiden ajatukset **omista käsityksistä ja yhteistyöstä** muuttuivat kaikkien vastanneiden osalta positiivisempaan suuntaan ja tulevaa yhteistyötä odotetaan innolla. Tämä selkeä palaute viestii osaltaan siitä, että keskustelutilaisuudelle oli tarvetta ja siitä oli aitoa ja konkreettista hyötyä opiskelijakuntien osallisuuden kehittämisessä.

Jatkotutkimusaiheet

Jo keskustelutilaisuudessa osallistujilla nousi selkeä huoli siitä, että kuka toimintaa ja kehittämistyön toimintasuunnitelman toteutumista tästä eteenpäin koordinoi, mutta työskentelyn lopussa painotettiin nimenomaan eri tahojen omaa vastuuta suunnitelman toteutumisessa. Keskustelutilaisuuteen osallistuneet päättivät yhdessä tuumin, että eri tahojen tulee raportoida tekemistään toimenpiteistä tulevissa opiskelijafoorumeissa, joten sikäli toimijat ottivat hienosti vastuun suunnitelman toteutumisesta. Opinnäytetyöprosessi kuitenkin jää selkeästi hyvin alkuvaiheeseen opiskelijakuntien osallisuuden kehittämisessä. Tilaisuudessa tehty kehittämistyön toimintasuunnitelma on hyvä lähtökohta eri tahojen jatkotoimenpiteille asian edistämiseksi. Yksi jatkotutkimusmahdollisuus olisi yksinkertaisimmillaan tutkia sitä, miten kehittämistyön toimintasuunnitelma käytännössä toteutuu ja mitä suunniteltujen toimenpiteiden jälkeen tapahtuu, vai jääkö toiminta hankemaiseksi, jolloin se ajan myötä lakkaa.

Toinen laajempi näkökulma ja suurempi jatkotutkimusaihe on opiskelijakuntien kuntapoliittisen osallistumisen tutkiminen valtakunnallisesti. Opiskelijakunnista on hankala löytää tutkimustietoa ja erityisen hankalaa se on kuntapoliittisen osallistumisen näkökulmasta katsottuna. Laajemmalle tutkimukselle aiheesta olisi varmasti tarvetta ja kysyntää niin opiskelijajärjestöjen kuin kuntienkin osalta.

Laajimmillaan jatkotutkimusaiheena voisi olla yleisesti koko opiskelijaliikkeen tutkimus niin valtakunnallisesti kuin jopa kansainvälisesti. Tällä hetkellä tietoa opiskelijakunnista ja opiskelijaliikkeistä on ripotellen erilaisissa lähdeteoksissa, mutta laajempaa tutkimusta aiheeseen liittyen on hyvin hankala löytää.

8 LOPPUSANAT

Näin opinnäytetyön viimeisiä virkkeitä kirjoittaessani myönnän ihmetyksekseni, että lähestulkoon pidättelen itkua, sillä oloni on niin onnellinen. Opinnäytetyöprosessi on ollut todella pitkä, työläs ja haasteellinen, mutta samalla todella antoisa, itsetuntoa kohottava ja niin itselleni kuin monille tahoille merkittävä. Kuulin opinnäytetyöprosessini edetessä useilta kavereiltani ihmettelyjä siitä, miten olen niin innoissani pa- neutunut opinnäytteeseen ja kuinka olen kuulemma lähes sairaalloisella tavalla ollut kiinnostunut tästä aiheesta. Valtava kiinnostus ja innostukseni aihetta kohtaan on taatusti ollut suuri tekijä opinnäytteen ja keskustelutilaisuuden onnistumisessa.

Olen sydämellisesti kiitollinen ja myös ylpeä siitä, miten opinnäytteeni on aidosti hyödyttänyt jo tässä vaiheessaan opiskelijakuntien osallisuuden kehittämistä Jyväskylän kaupungissa. En voi sanoa kuvaila tunnetta siitä, kuinka tämän opinnäytteen avulla olen päässyt hienolla tavalla kehittämään aihetta, jonka ensinnäkin koen itsel- leni tärkeäksi, mutta jolla on myös valtavasti käytännön merkitystä opiskelijakunnille ja Jyväskylän kaupungille.

Kannustan kaikkia opiskelijakaupunkeja opiskelijakuntineen kehittämään opiskelijoi- den osallisuutta kunnallisessa päätöksenteossa ja toivon, että tästä opinnäytteestä hyötyä esimerkinlailla myös muissakin kunnissa ympäri Suomen. Yhteistyöllä, innos- tumisella ja osallistumisella jokaisesta kunnasta voi askel askeleelta tulla **aito Opiskelijoiden Kaupunki**.

LÄHTEET

Aarnipuu, T. 2008. Valtuustoryhmät – Poliittisen pelin joukkueet. Teoksessa Kunta-vaikuttamisen käsikirja. Toim. Ansala, L., Vanhanen, T. & Nuorteva, J. Vaasa: Suomen Ylioppilaskuntien liitto SYL ry.

A 779/2009. Valtioneuvoston asetus yliopistoista. Viitattu 29.8.2014. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, säädökset alkuperäisinä.

Anttiroiko, A.-V. 2002. Teledemokratian haasteet globalisaation aikakaudella. Teoksessa Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Toim. Kohonen, K. & Tiala, T. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Arnstein, S. 1969. A Ladder of Citizen Participation. Tieteellinen artikkeli julkaisusta American Planning Association, Vol. 35, No. 4. Heinäkuu 1969. Viitattu 26.8.2014. <https://www.planning.org/pas/memo/2007/mar/pdf/JAPA35No4.pdf>.

Asola, A. 2007. Opi perusasiat – Kansalaisvaikuttamisen tyyli ja keinot. Teoksessa Kuinka maailma muutetaan? Kansalaisvaikuttajan opas. Toim. Ylikahri, V. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.

Danska-Honkala, K. & Poteri, M. 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Toim. Lundbom, P. & Herranen, J. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Era, T. 2013. Osallisuus – Oikeutta vai pakkoa? Teoksessa Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Toim. Era, T. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156.

Erwin, K. 2014. Communicating the New. Methods to Shape and Accelerate Innovation. New Jersey: WILEY.

Euroopan ihmisoikeussopimus. 2002. Viitattu 26.8.2014. http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_FIN.pdf.

Haapanen, M. 2013. Tuomarit kirjoittavat itseään koskevia lakeja. Viitattu 27.8.2014. http://yle.fi/uutiset/tuomarit_kirjoittavat_itseaan_koskevia_lakeja/6567753.

Harju, A. 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Hart, R. 1992. Children's Participation. From tokenism to citizenship. UNICEF International Child Development Centre. Italy.

Helne, T., Hirvilammi, T. & Laatu, M. 2012. Sosiaalipolitiikka rajallisella maapallolla. Kelan tutkimusosasto. Tampere: Juvenes Print.

Hirvikoski, T. 2008. Kuinka kunnat hyödyntävät korkeakouluopiskelijoista muodostuvia innovaatiotaskuja? Teoksessa Kuntavaikuttamisen käsikirja. Toim. Ansala, L., Vanhanen, T. & Nuorteva, J. Vaasa: Suomen Ylioppilaskuntien liitto SYL ry.

HUMAKO. Humakon toiminta. Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan internetsivusto. Viitattu 10.9.2014. <http://www.humako.net/108>.

HUMAKO.net. Tiedotus, materiaalipankki. Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan internetsivusto. Viitattu 10.9.2014. <http://www.humako.net/108>.

Hyyryläinen, T. & Rannikko, P. 2000. Kohti monikansallista maaseutupolitiikkaa. Teoksessa Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Toim. Hyyryläinen, T. & Rannikko, P. Tampere: Vastapaino.

Hölttä, K. 2013. Kansalaistoiminta. Lailliset oikeudet. Riika: Into Kustannus Oy.

JAMKO. Opiskelijakunta, hallitus, Jopo. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijakunta JAMKO ry:n internetsivusto. Viitattu 29.8.2014. <http://jamko.fi/fi/opiskelijakunta/>.

JAMKO.fi. Opiskelijakunta, materiaalipankki. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijakunta JAMKO ry:n internetsivusto. Viitattu 10.9.2014. <http://jamko.fi/fi/opiskelijakunta/materiaalipankki/>.

Jyväskylän kaupunkistrategia. 2010. Jyväskylän kaupungin kehitysaallot. Viitattu 26.8.2014. http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/37511_jkl_strategia_20100322.pdf.

JYY. Mikä on opiskelijakunta? Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta JYYn internetsivusto. Viitattu 29.8.2014. <http://jyy.fi/jyy/mika-on-ylioppilaskunta/>.

JYY. Hallitus. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta JYYn internetsivusto. Viitattu 29.8.2014. <http://jyy.fi/jyy/hallitus/>.

JYY.fi. Logot. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta JYYn internetsivusto. Viitattu 10.9.2014. <http://jyy.fi/jyy/logot/>.

Kananen, J. 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 93.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 134.

- Kohonen, K. & Tiala, T. 2002. Johdanto. Teoksessa Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Toim. Kohonen, K. & Tiala, T. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Kurikka, P., Majoinen, K. & Ojakoski, M. (toim.) Vaikuttavuutta valtuustotyöhön - vastuullisuutta päätöksentekoon. 2. uud. p. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.
- Kurki, L. 2008. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.
- L 9.5.2003/351. Ammattikorkeakoululaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 29.8.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.
- L 17.3.1995/365. Kuntalaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 16.8.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.
- L 16.5.2003/259. Kansalaisuuslaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 26.8.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.
- L 27.1.2006/72. Nuorisolaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 4.9.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.
- L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 26.8.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.
- L 8/1976. Yhdistyneiden Kansakuntien Kansalaisyhteisöä ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 26.8.2014. <http://www.finlex.fi/>, valtiosopimukset, valtiosopimukset.
- L 558/2009. Yliopistolaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 29.8.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, säädökset alkuperäisinä.
- Lasten ja nuorten osallisuuden monialainen kaupunkiohjelma 2012-2015. Jyväskylän kaupunki. PDF-tiedosto. Viitattu 29.8.2014. <http://www.jyvaskyla.fi/nuoriso/osallisuusohjelma>.
- Leka, K. 2007. Kuvitus teoksessa Kuinka maailma muutetaan? Toim. Ylikahri, V. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.
- Lissabonin sopimus. 2007. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta. Euroopan Unionin virallinen lehti 2007/C 306/01.
- Nuorisolain uudistaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivusto. Viitattu 17.9.2014. http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/vireilla_nuoriso/nuorisolaki/.
- Pekola-Sjöblom, M., Helander, V. & Sjöblom S. 2006. Kuntalaisuus ja kansalaisuus. Teoksessa Kuntalainen – kansalainen, Tutkimus kuntalaisten asenteista ja osallistu-

misesta 1996-2004. Toim. Pekola-Sjöblom, M., Helander, V. & Sjöblom S. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Puheenjohtaja, SAMOK. 2014. Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry. Sähköpostihaastattelu 5.9.2014.

Raivio, H. & Karjalainen J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Teoksessa Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Toim. Era, T. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156.

Ruostetsaari, I. 2003. Valta muutoksessa. Vantaa: WSOY.

SAMOK. Miten vaikutamme? Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry:n internetsivusto. Viitattu 29.8.2014. <http://samok.fi/nain-toimimme/miten-vaikutamme/>.

SAMOK. Etusivu. Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry:n internetsivusto. Viitattu 29.8.2014. <http://samok.fi/>.

SAMOK. 2012. Opiskelijakin on kuntalainen – SAMOKin tietopaketti kuntavaikuttamisen tueksi opiskelijakunnille. Tekstit SAMOKin hallitus 2012: Blomqvist, E., Karlsson, A., Lehtinen, E., Saikko, H., Sallinen, J., Tuomainen J. & Vainikainen J. Helsinki: Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry.

Seppälä, H.-R. 2011. Vahvistavat verkostot. Näkökulmia järjestöjen toiminnan kehittämiseen ja vaikutusten arviointiin. Teoksessa Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Toim. Lundbom, P. & Herranen, J. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Sopimus Euroopan perustuslaista. 2005. Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto. Luxemburg. Viitattu 26.8.2014. http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_fi.htm, sopimus Euroopan perustuslaista.

SYL. Tietoa. Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry:n internetsivusto. Viitattu 29.8.2014. <http://www.syl.fi/syl/tietoa/>.

Tapaninen, A. & Kotilainen, H. 2002. Epilogi. Teoksessa Ympäristö ja hyvinvointi. Toim. Tapaninen, A., Kauppinen, T., Kivinen, K., Kotilainen, H., Kurenniemi, M. & Pajukoski, M. Porvoo: WSOY.

THL, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2012. Osallisuus syrjäytymisen vastaparina. Viitattu 4.9.2014. <http://www.thl.fi/fi/thl/organisaatio/yksikot/osallisuuden-edistaminen/osallisuus-syrjaytymisen-vastaparina>.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Ukkonen, M. 2013. Nuoret toiminnan kehittäjinä Nuortentalo Katutason toiminnassa. Teoksessa Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Toim. Era, T. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156.

Uusi ammattikorkeakoululaki lausuntokierroksella. 21.2.2013. Opetus- ja kulttuuri-ministeriön internetsivusto. Verkkouutiset. Luonnos hallituksen esitykseksi ammattikorkeakoululaiksi ja laiksi yliopistolain muuttamisesta (pdf). Viitattu 29.8.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Verkkouutiset/2013/10/amk.html>.

Vilkkä, H. 2010. Toiminnallinen opinnäytetyö. PDF-tiedosto. Viitattu 1.10.2014. http://vilkka.fi/hanna/Toiminnallinen_ont.pdf.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Tammi.

Wallén, B. 2005. Kyllä kansalaisuudelle. Aloitteita ja esimerkkejä Pohjolasta. 1. p. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Ylikahri, V. 2007. Johdanto. Teoksessa Kuinka maailma muutetaan? Toim. Ylikahri, V. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.

Zitting, J. 2011. Opiskelijoiden kiinnostus paikallisvaikuttamista ja osallistumista kohtaan. Selvitysraportti. Lasten ja nuorten osallisuuden monialainen kaupunkiohjelma. Viitattu 16.9.2014. <http://jkl.fi/nuoriso/osallisuusohjelma>.

LIITTEET

Liite 1. Sähköposti haastattelupyynnöstä

Sähköpostin otsikkona oli Tapaaminen opiskelijakuntien osallisuuteen liittyen.

Hei,

Olen sosionomiopiskelija Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja teen Jyväskylän nuorisopalveluille opinnäytetyötä aiheesta Opiskelijakuntien osallisuuden parantaminen Jyväskylän kaupungissa. Opinnäytetyö perustuu Jyväskylän Lasten ja nuorten osallisuuden monialaisen kaupunkiohjelman toimenpide-ehdotukseen ”Kehitetään osallisuuskasvatuksen ja opiskelijakuntien yhteistyötä” (löytyy osoitteesta <http://www.jyvaskyla.fi/nuoriso/osallisuusohjelma>).

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa opiskelijakuntien (JYY, Jamko ja HUMAKO) osallisuuden nykytilannetta ja sen perusteella järjestää keskustelutilaisuus syyskuussa 2014, jossa ideoidaan osallisuuden kehittämistä. Keskustelutilaisuus on tarkoitettu opiskelijoille, päättäjille, virkamiehille ja muille asiasta kiinnostuneille.

Nyt kartoitan opiskelijakuntien osallisuuden nykytilannetta eri tahojen näkökulmista muutamien kysymysten avulla. Kartoituksesta nousevat ideat hyödynnetään niin itse opinnäytetyössä kuin tapahtuman suunnittelussa ja sen toteutuksessa.

Milloin Sinulle sopisi tapaaminen asiaan liittyen? Tapaamisen kesto tuskin puolta tuntia pidempään vie, sillä kysymyksiä on vain muutama. Lähetän kysymykset etukäteen ennen tapaamista, jolloin voit valmistautua niihin jo etukäteen.

Ystävällisin terveisin,

Viivi Setälä

Sosionomiopiskelija

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

(puhelinnumero)

(sähköposti)

Liite 2. Kutsu keskustelutilaisuuteen

JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI
Jyväskylän nuorisopalvelut

Kutsu

22.5.2014

Tervetuloa Opiskelijoiden kaupunki –keskustelutilaisuuteen!

Keskustelutilaisuus järjestetään torstaina 25.9.2014 kello 12.00-16.00 Jyväskylän Veturitalleilla, osoitteessa Veturitallinkatu 8, 40100 Jyväskylä.

OHJELMA

- Alkupuheenvuoro ja alkukartoituksen tulokset
- Työskentely ja ideointi osallisuuden kehittämiseksi
- Tuotosten purku ja jatkotyöskentelyn suunnittelu
- Loppupuheenvuoro ja kokouskahvit

Keskustelutilaisuudessa opiskelijakuntien edustajat, virkamiehet ja päättäjät pääsevät ideoimaan millaisia ovat opiskelijakuntien tulevaisuuden osallistumisen mahdollisuudet ja väylät vaikuttaa Jyväskylän kaupungissa. Tilaisuuden perustana on Jyväskylän lasten ja nuorten osallisuuden monialainen kaupunkiohjelma 2012-2015, jossa yhtenä toimenpide-ehdotuksena on osallisuuskasvatuksen ja opiskelijakuntien yhteistyön kehittäminen. Ohjelma löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta <http://www.jyvaskyla.fi/nuoriso/osallisuusohjelma>.

Ilmoittautumiset pyydämme 5.9.2014 mennessä sähköpostitse yhteyshenkilölle (tiedot alla). Ilmoitathan mahdollisista erityisruokavalioista tai allergioista ilmoittautumisen yhteydessä.

Kutsu on henkilökohtainen, mutta jos tiedät jo nyt olevasi estynyt, ilmoitathan siitä mahdollisimman pian, jotta voimme kutsua paikalle jonkun muun tahosi edustajan. Tilaisuuden järjestäminen ja siihen liittyvät alkukartoitukset ovat opiskelijan tekemiä, sillä hän tekee aiheesta opinnäytetyönsä.

Tervetuloa!

Nuorisopalveluiden puolesta,

Tanja Rätö
koordinaattori / osallisuuskasvatus
Jyväskylän kaupunki
Nuorisopalvelut
(puhelinnumero)
(sähköposti)

Tilaisuuden valmistelun vastuu- ja yhteyshenkilö:

Vivi Setälä
opiskelija
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala
(puhelinnumero)
(sähköposti)

Jyväskylän nuorisopalvelut, Kipsenkatu 1 • 40100 Jyväskylä
Vaihe: 014 266 0000
www.jyvaskyla.fi/nuoriso

Liite 3. Ennakkokirje ilmoittautuneille

JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI
Jyväskylän nuorisopalvelut

Ennakkokirje osallistujille

17.9.2014

Tervetuloa Opiskelijoiden kaupunki –keskustelutilaisuuteen!

Todella hienoa, että olet ilmoittautunut Opiskelijoiden kaupunki –keskustelutilaisuuteen, joka järjestetään **torstaina 25.9.2014 klo 12.00-16.00** Jyväskylän Veturitalleilla! Keskustelutilaisuus pidetään koustila Höyryssä ja paikan päällä on opasteet oikean tilan löytymiseksi.

Iltapäivän aikana ideoidaan sitä, miten eri opiskelijakuntien osallistumista kunnalliseen päätöksentekoon ja asioiden valmisteluun voidaan edistää. Paikalle on kutsuttu eri tahojen edustajia ja sähköpostin vastaanottajaluettelosta näet kaikki tilaisuuteen ilmoittautuneet.

Tilaisuuden aluksi käydään läpi nykytilannetta, jota keväällä 2014 selvitettiin haastattelemalla eri tahojen edustajia. Sen jälkeen jokainen paikallaolija esittäytyy lyhyesti (kuka on, mistä tahosta ja mitä odotuksia iltapäivältä), joten pitkiin esittelypuheenvuoroihin ei tarvitse varautua. Itse työskentely rakentuu neljästä ryhmäkeskustelusta, joiden avulla laaditaan toimintasuunnitelma siitä, mitä toimenpiteitä asian eteen milläkin aikataululla tehdään.

Varsinaista "ennakkotehtävää" tilaisuuteen ei ole, mutta seuraavien kysymysten pohtiminen etukäteen auttaa orientoitumaan iltapäivän työskentelyyn ja teemoihin:

1. Mikä olisi opiskelijakuntien kuntavaikuttamisen unelmatilanne esimerkiksi viiden vuoden päästä?
2. Mitkä asiat koet nykyisellään esteeksi sille, ettei toiminta vastaa unelmatilannetta?
3. Mitä toimenpiteitä tulisi tehdä, jotta tilanne paranisi?
4. Mitä minä ja taustatahoni olemme valmiita konkreettisesti tekemään asian eteen ja millä aikataululla?

Mikäli tulee mieleen jotain kysyttävää, otathan rohkeasti yhteyttä.

Oikein paljon tervetuloa!

Ystävällisin terveisin,

Tilaisuuden valmistelun vastuu- ja yhteyshenkilö
Viivi Setälä
opiskelija
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala
(puhelinnumero)
(sähköposti)

Jyväskylän nuorisopalvelut, Klipsenkatu 1 • 40100 Jyväskylä
Puhde: 014 266 0000
www.jyvaskyla.fi/nuoriso

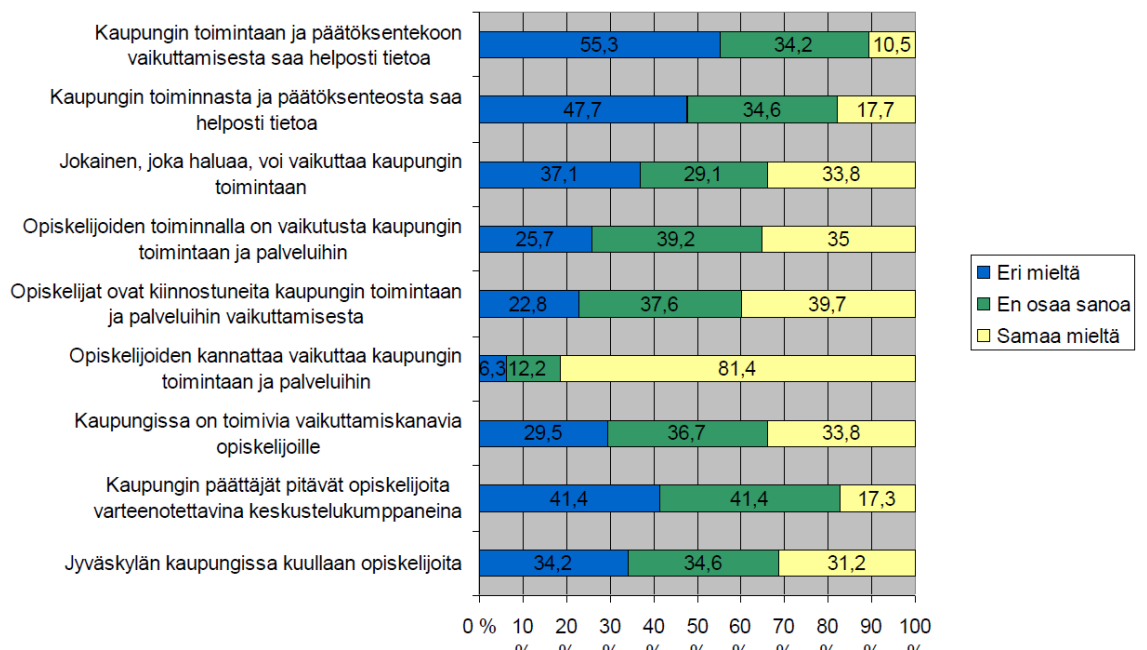
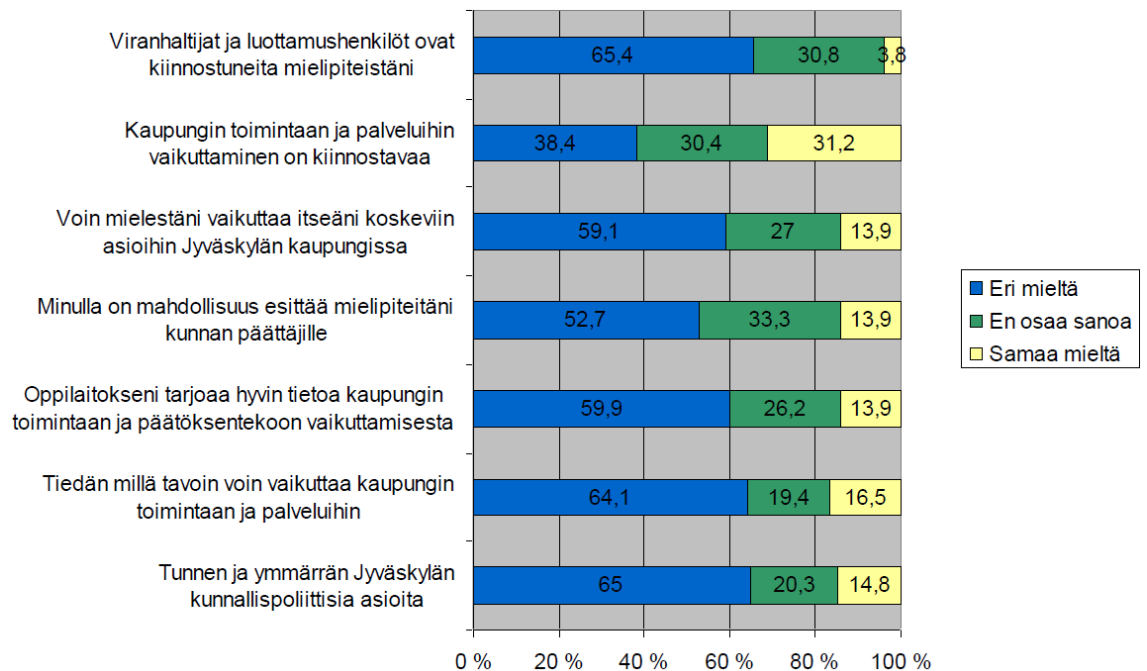
Liite 6. Hyvinvoinnin ulottuvuudet, kuvaajat ja edistämiskeinoja

Hyvinvoinnin ulottuvuudet Allardtin (1976) alkuperäisessä järjestyksessä Doing-lisäyksellä. Teoksessa Helne ym. 2012, 87.

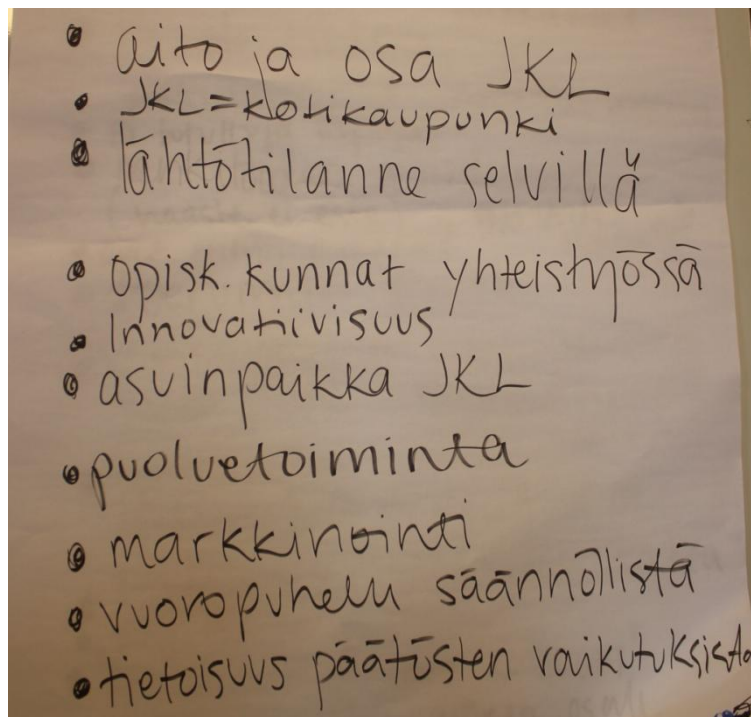
Ulottuvuudet	Kuvaajia	Sosiaalipoliittisia edistämistä- ja säätelykeinoja
Having – mitä ihmisellä voi kohtuudella olla	<ul style="list-style-type: none"> – Toimeentulo – Terveys ja toimintakyky – Asunto – Ruoka ja muut peruskulutus-työdykkeet – Käytävissä olevat luonnonvarat 	<ul style="list-style-type: none"> – Riittävä perustoimeentulo- ja eläintulo – Hyvinvointipalveluiden ylläpito ja vahvistaminen – Progressiivinen tulo- ja varallisuusverotus – Progressiiviset kulutusverot – Terveystieteiden ja toimintakyvyn edistäminen ekologisesti ja ennakoivasti – Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä yhdyskuntarakenteesta ja asuntotuotannosta kehittäminen ja tukeminen – Kulutusmaksimit
Doing – vastuullinen ja mielekäs tekeminen	<ul style="list-style-type: none"> – Ansiotyö – Oppiminen – Harrastustoiminta – Muu tekeminen 	<ul style="list-style-type: none"> – Yhteiskunnallisesti hyödyllisten töiden suosiminen – Työajan lyhentäminen – Sosiaaliturvan ansiotyö- ja kulutuskannustimien heikentäminen – Kulutukseen suuntautuvan ajankäytön vähentäminen – Sosiaaliturvajärjestelmän haitallisten ympäristövaikutusten minimointi
Loving – kuuluminen ja rakastaminen	<ul style="list-style-type: none"> – Perhe ja suku – Ystäväsuhteet – Paikallisyhteisöt – Yhteiskunta – Globaali yhteisö – Tulevat sukupolvet – Muut eläintajit – Luonto 	<ul style="list-style-type: none"> – Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä perherakenteesta ja -elämästä tukeminen – Yhteisyyttä ja paikallisyhteisöjä vahvistavan sosiaaliturvan kehittäminen – Vertaisuotannon tukeminen – Luontosuhteen vaaliminen sosiaali- ja terveyspalveluissa
Being – eheä kokemus maailmassa olemisesta	<ul style="list-style-type: none"> – Henkinen hyvinvointi – Itsensä toteuttaminen – Arvokkuus ja korvaamattomuus – Elämäntapa 	<ul style="list-style-type: none"> – Ehkäisevä sosiaalipolitiikka: elämäntapamme yksinkertaistaminen ja elämän hidastaminen – Sosiaaliturvan lainsäädännön ja toimeenpanon yksinkertaistaminen – Ihmisten osallistumismahdollisuuksien lisääminen sosiaaliturvajärjestelmässä

Liite 7. Selvitysraportin tuloksia taulukoina

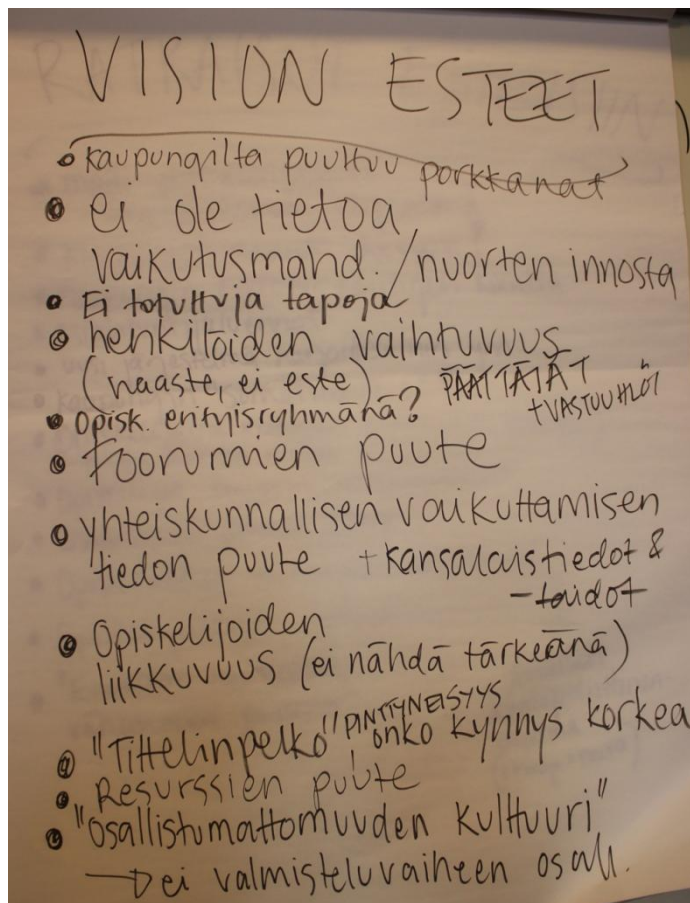
Vastaajien henkilökohtaisia näkemyksiä osallisuuteen liittyen (Zitting 2011, 19-20).

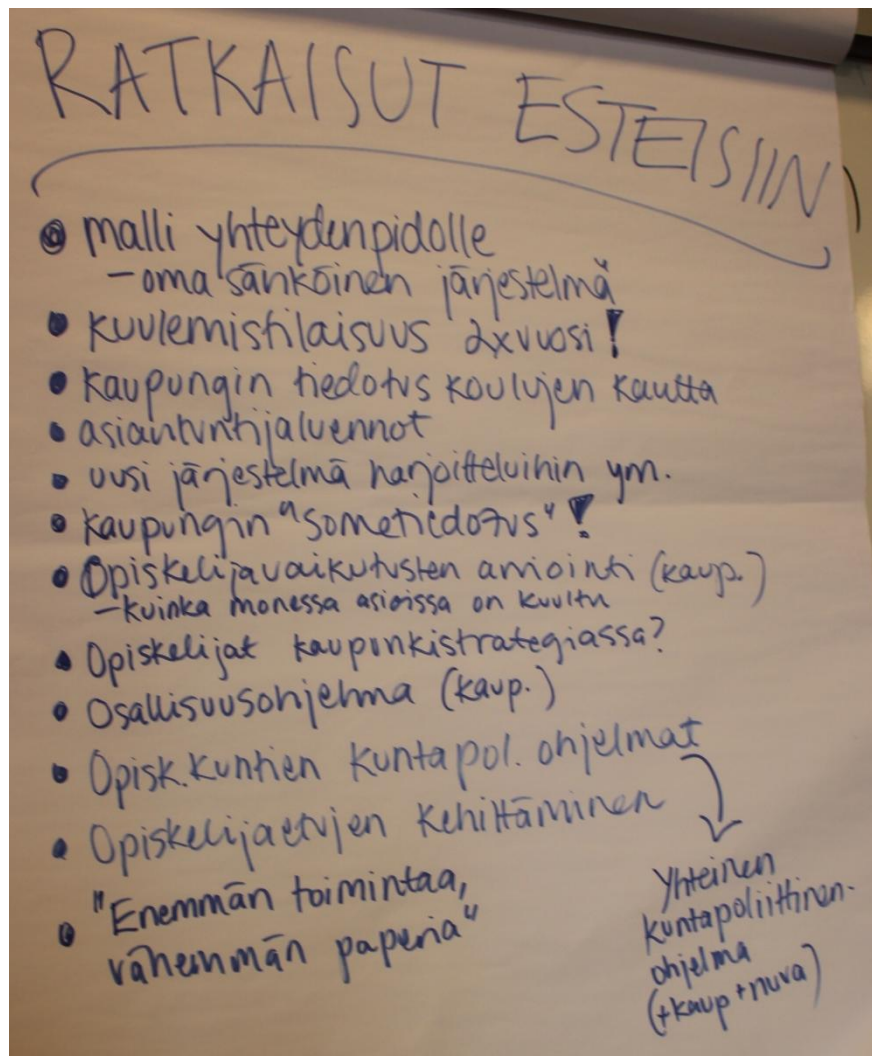
Liite 8. Ideoinnin muistiinpanoja – Visio

Liite 9. Ideoinnin muistiinpanoja – Vision esteet

Liite 10. Ideoinnin muistiinpanoja – Ratkaisut esteisiin

Liite 11. Keskustelutilaisuuden PowerPoint-esitys

 <p>Opiskelijoiden kaupunki -keskustelutilaisuus</p> <p>25.9.2014 klo 12-16 Veturitalit</p> <p>Viivi Setälä</p> 	<p>Esittely</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuka olet • Mistä tulet/mitä tahoa edustat • Lyhyesti mitä odotuksia tilaisuudelta
<p>Miksi täällä tänään?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lasten ja nuorten osallisuuden monialainen kaupunkiohjelma 2012-2015: <ul style="list-style-type: none"> – "Kehitetään osallisuuskasvatuksen ja opiskelijakuntien yhteistyötä." • Päämääränä kehittämissuunnitelman teko • Opinnäytetyö <ul style="list-style-type: none"> – Paikallaolijoiden roolit 	<p>Päivän aikataulu</p> <ul style="list-style-type: none"> • 12.00-12.30 Esittäytyminen, taustaa ja alkukartoituksen tulokset • 12.30-14.00 Työskentelyä • 14.00-14.20 Kokouskahvit • 14.20-15.30 Työskentelyä • 15.30 → Palaute ja yhteenveto
<p>Osallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omaehtoinen toiminta • Kokemukseen perustuva tunne • Edustuksellista demokratiaa, yhteiskunnallista vaikuttamista, olla osa jotakin • Osallistaminen mahdollisuuksien tarjoamista, osallistuminen mahdollisuuksien hyödyntämistä 	<p>Miksi osallisuutta tulisi kehittää?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunnan velvollisuus tukea kuntalaisten osallistumisen mahdollisuuksia • Toisaalta opiskelijakunnan velvollisuus ajaa jäsentensä etuja • Nuorisolaki (muutoksessa) • Viihtyvyys ja hyvinvointi lisääntyy • Kansalaistaidot ja yhteiskunnallinen aktiivisuus lisääntyy • Paremmat päätökset → Vähemmän valitusta
<p>Opiskelijakunnat Jyväskylässä</p> <ul style="list-style-type: none"> • JYY – Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta • JAMKO – Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijakunta • HUMAKO – Valtakunnallinen Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta 	 <p>Alkukartoituksen tulokset</p> <p>Kevät 2014</p>

Alkukartoitus

- 10 haastattelua 19.3.-14.4.2014
 - JY
 - JAMKO
 - HUMAK
 - Kaupunki
 - Kaupunginvaltuusto
 - Kaupunginhallitus
- Ajatuksena, että haastateltavat tulevat myös keskustelutilaisuuteen
- 9 haastattelua kasvokkain, 1 sähköpostitse
- 1 haastateltava ei ottanut yhteyttä
- Nauhoitus – litterointi – teemoittelu

1. Mikä on taustatahosi **nykyinen rooli** opiskelijakuntien osallisuudessa Jyväskylän kaupungissa?

Nykyinen rooli – huomioitavaa opiskelijoiden näkökulmasta

- Useimmiten opiskelijalähtöistä
- Halua vaikuttamiseen on, mutta tuntuu, ettei yhteistyöstä olla kiinnostuneita
- Kokemuksia siitä, ettei mielipiteitä arvosteta
- HUMAKin tunnettavuus

”Positiivisia”

- Kehittäjä
- Mahdollistaja (x2)
- Neuvottelija
- Keskustelija (x2)
- Yhteistyöntekijä (x2)
- Aloitteentekijä
- Lobbaaja
- Yhteydenottaja
- Kannanottaja
- Kohtaaja

”Negatiivisia”

- Tiedostaja
- Yritteliäs
- Kuvittelija
- Odottaja
- Olematon (x4)
- Vastaanottaja (x2)
- Ajoittainen koollekutsuja
- Tunnustamaton
- Passiivinen

Nykyinen rooli – huomioitavaa kaupungin tahojen näkökulmasta

- Kaikkia kuntalaisia halutaan kuulla parempien päätösten aikaansaamiseksi
- Kaupunginvaltuuston toiminta nähtiin itse puutteelliseksi
- Kummivirkamiestoiminta
 - Opiskelijoita kutsuttu kokoon, toisaalta kokemuksia, ettei ole toiminut

2. Miten taustatahosi näkee opiskelijakuntien **osallisuuden parantamisen merkityksen** omassa toiminnassaan?

Opiskelijoiden näkökulma

- Tietoisuus ja uskottavuus lisääntyy
- Tiedonkulku paranee, yhteistyö lisääntyy
- Kokemus siitä, että mielipiteillä olisi oikeasti merkitystä ja niistä ollaan kiinnostuneita
- Jyväskylän elinvoimaisuus opiskelijakaupunkina

Kaupungin tahojen näkökulma

- Jyväskylän elinvoimaisuus
 - Opiskelijajyvinvointi
 - Opiskelijat jäävät kaupunkiin
 - Kansainvälisyys
- Ymmärrys päätösten sisältöihin ja syihin
- Asukkailla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa ja saada ääni kuuluviin

Nykyinen rooli + kehittämisen merkitys

→ Eri tahojen käsitykset nykyisistä rooleistaan vaihtelevat. Yleisesti ottaen nykyinen toiminta nähtiin puutteelliseksi ja koettiin tarve kehittää niin omaa toimintaa kuin yhteistyötapoja.

→ Kaikille toimijoille osallisuuden kehittämisen merkitys on suuri. Se koettiin tärkeäksi ja tarpeelliseksi.

3. Minkälaisia **odotuksia** taustatahollasi on keskustelutilaisuuteen liittyen?

- Rento, avoin, keskustelevala ilmapiiri
- Tiivis ja intiimi, jossa olennaiset henkilöt. Ei avoin yleisötilaisuus
- Konkreettisten yhteistyötapojen selvitys, esim. kummivirkamiestoiminnan tarkastelu
- Yhteistyön ja keskusteluyhteyden varmistaminen jatkossa
- Alustus, workshopit, purku, mahdollinen paneeli, kevennysosuus

 <h3>TYÖSKENTELEY</h3> <ol style="list-style-type: none"> 1. Älä tyydy pelkkään ajatteluun, vaan tuo ajatuksesi rohkeasti ilmi 2. Älä tyydy vain yhteen ratkaisuun, vaan pyri keksimään monia ideoita 3. Älä "ole oikeassa" vaan ole utelias 	 <h3>TYÖSKENTEELYN 1. VAIHE</h3>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pöytä, virkamiehet: (henkilöt nimeltä, jaettu etukäteen ryhmiin) 2. Pöytä, päättäjät: (henkilöt nimeltä) 3. Pöytä, opiskelijat: (henkilöt nimeltä) 	<h3>VISIO</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Millainen yhteistyön haluttaisiin tulevaisuudessa, esim. 5. vuoden kuluttua olevan? • Mikä on ideaali-/unelmatilanne? <p>→ Yhteinen purku lopuksi</p>
 <h3>TYÖSKENTEELYN 2. VAIHE</h3> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pöytä: (henkilöt nimeltä) 2. Pöytä: (henkilöt nimeltä) 3. Pöytä: (henkilöt nimeltä)
<h3>VISION ESTEET</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Mitkä kaikki tekijät toimivat esteenä vision toteutumiseksi? <p>→ Yhteinen purku lopuksi</p> 	 <h3>TYÖSKENTEELYN 3. VAIHE</h3>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pöytä: (henkilöt nimeltä) 2. Pöytä: (henkilöt nimeltä) 3. Pöytä: (henkilöt nimeltä) 	<h3>RATKAISUT ESTEISIIN</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Mitä ratkaisuja tulisi tehdä, jotta vision esteinä olevat asiat poistuisivat ja siten oltaisiin lähempänä visiota? <p>→ Yhteinen purku lopuksi</p>

 <h3>KAHVITAUKO</h3> 	 <h3>TYÖSKENTELYN 4. VAIHE</h3>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pöytä, kaupunki: (henkilöt nimeltä) 2. Pöytä, nuorisopalvelut: (henkilöt nimeltä) 3. Pöytä, JYY: (henkilöt nimeltä) 4. Pöytä, JAMKO+Humak: (henkilöt nimeltä) 	<h3>KEHITTÄMISSUUNNITELMA</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Täyttää kehittämissuunnitelman mahdollisimman realistisesti oman organisaation näkökulmasta • Tehkää ehdotuksia siitä, mitä muut organisaatiot/henkilöt voisivat tehdä <p>→ YHTEINEN PURKU JA YHTEINEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA</p>
<h3>Kehittämissuunnitelman julkaisu</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Missä, miten, millä laajuudella, kenen toimesta? • Mediatiedote lähtee 22.10. opinnäytteen esittämispäivänä → Kehittämissuunnitelman sisältö pääpiirteittäin? 	 <h3>PALAUTELOMAKE</h3>
<h3>Lopuksi</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Jokaisen aktiivisuutta tarvitaan, nyt siihen on hyvät lähtökohdat • Viekö viestiä tapahtumasta tahoillenne • Opinnäytteen rajallisuus 	 <h3>KIITOS KAIKILLE!</h3> <p>Leppoista viikonloppua!</p>

Liite 12. Sähköposti tilaisuuden jälkeen

Alla oleva sähköposti lähetettiin 29.9.2014 kaikille tilaisuuteen osallistuneille. Otsikona sähköpostissa oli *Opiskelijoiden kaupunki – toimintasuunnitelma ja PP*. Sähköpostin liitteenä oli tarkka kehittämistyön toimintasuunnitelma sekä tilaisuudessa käytetty PowerPoint-esitys (aiempi liite).

Moikka,

Olipa aikamoinen tapahtuma viime torstaina! Kiitos vielä suuresti osallistumisestasi Opiskelijoiden kaupunki -keskustelutilaisuuteen! Lupasin laittaa kaikille osallistujille tilaisuudessa käytetyn PowerPoint-esityksen sekä tietenkin kehittämistyön toimintasuunnitelman. Muistilappujen puhtaaksikirjoittaminen ei ollut helpointa hommaa ja pahoittelen taulukon vaikeaa luettavuutta. Kaikkien lappusten tiedot ovat kuitenkin nyt tuossa yhdessä asiakirjassa, mikä toivon mukaan helpottaa kokonaisuuden hahmottamista ja siten toimintaan ryhtymistä.

Kuten tilaisuudessa sanoin, viimeistelen nyt opinnäytteeni ja vastuu suunnitelman toteutumisesta on teillä, sillä en jää seuraamaan suunnitelman toteutumista. Kuten viimeisessä kehittämistoimessa määritelläänkin, jokainen taho seuratkoon tuloksia ja niistä on hyvä lähteä liikkeelle sitten siellä Opiskelijafoorumissa, joka toivon mukaan ensi keväänä ensimmäisen kerran järjestetään, kuten suunnittelitte.

Toivotan teille sydämeni pohjasta antoisaa yhteistyötä niin omassa tahossa kuin toistenne kanssa kehittäessänne jyvaskyläläisten opiskelijoiden osallistumismahdollisuuksia!

Mikäli vielä tulee jotakin akuuttia kysyttävää, älkää epäröikö ottaa yhteyttä! :)

Ystävällisin terveisin,
Tilaisuuden vastuu- ja yhteyshenkilö
Viivi Setälä
opiskelija
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala
(puhelinnumero)
(sähköposti)